

UNITED NATIONS
United Nations Interim
Administration Mission
in Kosovo

NATIONS UNIES
Mission d'Administration
Intérimaire des Nations Unies au
Kosovo

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

**KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO**

TRANSKRIFT

**NGA SEANCA PLENARE E KUVENDTËKOSOVËS,
E MBAJTUR MË 27 SHKURT 2003**

TRANSKRIFT

**SA PLENARNE SEDNICE SKUPŠTINE KOSOVA,
ODRŽANE 27. 02. 2003. GOD.**

**SHKURT - FEBRUAR
2003**

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

**KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO**

RENDI I DITËS

1. Miratimi i rendit të ditës
2. Miratimi i procesverbalit nga mbledhja e kaluar
3. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për Bibliotekat e Kosovës
4. Shqyrtimi i parë i Projektligjit për Lëndën Arkivore dhe Arkivat
5. Shqyrtimi i kërkesë së Grupit Parlamentar të LDK, për zëvendësimin e përkohshëm të anëtarit të Kryesisë së Kuvendit
6. Parashtimi i pyetjeve

Vrejtje : Pyetjet për Qeverinë për përgjigjet me gojë

“Pjetjet për përgjigjet me gojë duhet ti dorzohen Zyrës për parashtesa të paktën pesë ditë pune por jo më shumë se dhjetë ditë pune para kohës kur duhet përgjigjur në to”.
(Rregulla 21.2 nga Rregullorja e përkohshme e punës)

ДНЕВН РЕД

1. Усвајање дневног реда
2. Записник од претходне седнице
3. Прво разматрање Нацрта закона о Библиотекама на Косову
4. Прво разматрање Нацрта закона о Архивским Предметима и Архивама
5. Разматрање захтеве Парламентарне Групе ЛДК, о привременој замени члана Педесдништва Косова

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

**KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO**

6. Постављање питања

Опомена : Питања упућена Влади за усмене одговоре

“Питања која захтевају усмени одговор морају да буду достављена у пријемну канцеларију барем пет радних дана, али не више од десет радних дана пре него што се очекује одговор”
(Правило 21.2 са Привремени пословник)

AGENDA

1. Agenda agreed
2. Minutes of previous meeting
3. First reading of Draft Law on Libraries in Kosovo
4. First reading of Draft Law on Archiving Subject and Archives
5. Review of the request of Parliamentarian Group LDK, for temporary replacement of member of the Presidency
6. Questions

Note: *Questions to the Government for oral answer*

“Questions for oral answer shall be submitted to the Table Office at least five working days but not more than ten working days before they are to be answered” (Rule 21.2 of Provisional rules of procedure)

TRANSKRIPT

NGA SEANCA E KUVENDIT TË KOSOVËS, E MBAJTUR MË 27 SHKURT 2003

Seanca filloi punën në orën 10,15.

**SEANCËN E KRYEŠOI, AKADEMIK NEXHAT DACI,
KRYETAR I KUENDIT TË KOSOVËS.**

**BASHKËKRYESUES, GOJKO SAVIQ, ANËTAR I KRYESISË SË
KUVENDIT.**

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Mirëmëngjes kolegë deputetë dhe mirë se keni ardhur në seancën e rregullt plenare. Shpresoj se materialin bashkë me rendin e ditës të propozuar të gjithë e keni marrë me kohë.

Si çdoherë, pikë e parë e rendit të ditës është – **Miratimi i rendit të ditës.**

Urdhëroni, Berat Luzha dëshiron fjalën.

BERAT LUZHA:

I nderuar zoti kretar, të nderuar kolegë deputetë,

Deputetët e Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike dhe deputetët e grupeve tjera parlamentare kanë bërë para disa ditësh në kërkesë për mbajtjen e një mbledhjeje të jashtëzakonshme ku do të shqyrtohej rasti i krijuar pas ngritjes së aktpadisë kundër deputetit të këtij Kuvendi dhe kryetarit e Grupit Parlamenar të PDK-ës, zotit Fatmir Limaj.

Duke parë si çështje urgjente, në pajtim me Rregullën 25 të Rregullores së përkohshme të punës të Kuvendit të Kosovës, kërkojmë nga Kryesia që çështja Limaj të futet në pikën e parë të rendit të ditës si çështje e ngutshme në këtë seancë.

Grupi Parlamentar i PDK-ës paraprakisht ka përgatitur edhe një Projektdeklaratë e cila do t'i paraqitet Kuendit për miratim. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Të falemnderit. Zoti Dragisha Kërstoviq është paraqitur, pastaj sipas numrit të deputetëve, Bujar.

DRAGIŠA KRSTOVIĆ:

Poštovana Predsedništvo, koleginice i kolege poslanici,

Ja është iskoristiti ovu priliku da stavim dva ozbiljna prigovora na rad ovog Parlamenta. Prvi je – devet naših poslanika, devet poslanika iz Koalicije “Povratak”, danas iz nekih nama nepoznatih razloga i nama nerazumljivih razloga, niste mogli da dodje na ovo zasedanje i mislim da to zaista niste u redu. Neko mora da snosi odgovornost za tu posledicu. Ja mislim da je predsednik ovog Parlamenta ipak odgovoran da obezbedi uslove za normalan rad Parlamenta, što podrazumeva da je u obavezi da obezbedi i normalne uslove za dolazak svih poslanika na ova zasedanja. Možda će neko reći da to nije nešto čime će se baviti predsednik Parlamenta. Ja mogu da prihvatom da to nije nešto čime će se on neposredno baviti, ali njegov pritisak na one koji su dužni da obezbede da svi poslanici budu ovde a naročito poslanici Koalicije “Povratak” koji dolaze tako kako dolaze, mislim da je to njegova obaveza i da to mora da se ubuduće isplini.

S druge strane, mi ovog trenutka vidimo da se ponovo poteže jedno pitanje o kojem mi ne možemo da uzmemo učešće u raspravi iz prostog razloga što smatramo da ovaj Parlament odnosno ova Skupština, po Ustavnem okviru i po Rezoluciji 1244, nema ovlašćenja da raspravlja o tim pitanjima i mi nećemo da učestvujemo u raspravi o takvim stvarima. To je jedno. A drugo, mislimo da je to jedan vid jedne teške zloupotrebe privremenih institucija samouprave i mi kao poslanička grupa u tome ne želimo da učestvujemo i mi ćemo ukoliko skupštinska većina bude uporna da se o tom pitanju raspravlja mi jednostavno nećemo sedeti u ovim skupštinskim klupama i nećemo davati legitimitet nečemu nemamo pravo da dajemo legitimitet.

Zato molimo da se to pitanje ne poteže, da bar nas ne dovodite u situaciji da preduzimamo neke korake u smislu napuštanja, što je naše demokratsko pravo ili nečega drugoga. Hvala.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit. Para se t'ua jap grupeve tjera parlamentare fjalën t'i them dy-tri fjalë.

Anëtarët e Koalicionit “Kthimi” në Kryesi e dijnë qëndrimin e kryetarit dhe të Kryesisë: një qëndrim që është t'u mundësohet transport dinjëtoz dhe i rregullt. Sa për hirë të opinionit dhe të të gjithëve, bile disa herë kemi biseduar edhe me zotin Saviq dhe zotin Ivanoviq dhe të gjitha mundësitë që i ka në dispozicion Parlamenti i Kosovës vlejnë për të gjithë deputetët anëtarë të Kryesisë njësoj. Bile edhe më tepër, në Kryesinë e fundit, sepse është problem gjithmonë i transportit edhe të anëtarëve të Kryesisë edhe të deputetëve, i kam thën këshilltarit ndërkombëtar që ta bëjë një letër dhe jo ta nënshkruajë ai por në emër të Parlamentit ta nënshkruaj unë si kryetar e që t'iu mundësohet transporti dhe ardhja në Parlament.

Është një nismë, për të cilën ende nuk kam informacion se është deklaruar Koalicioni “Kthimi” dhe ne po bëjmë tendenca që një numër i caktuar i autobusëve të bëjë transportin e deputetëve bashkërisht nga vendbanimet e të gjitha pjesëve të Kosovës në Parlament dhe pas punës transporti anasjelltas. Prandaj, janë duke u bërë të gjitha tentimet që deputetëve t'iu mundësohet një punë normale.

E ka fjalën zoti Dugolli.

BUJAR DUGOLLI:

I nderuar kryetar, të nderuar deputetë,

Që nga seanca e kaluar kanë ndodhur dy gjëra, e që sipas procedurës të Kuvendit të Kosovës konsiderohen si çështje të ngutshme dhe duhet patjetër t'i shqyrtojë ky Kuvend dhe të vjen në përfundim rreth këtyre çështjeve. Pajtohem me atë që tha përfaqësuesi apo zëvendësshefi i Grupit Parlamentar të PDK-ës se kemi të bëjmë me një çështje që është ngritur ndaj një kolegu tanë i cili deri para disa ditësh ka qenë në mesin tonë dhe ka kontribuar në mbarvajtjen e punës së këtij Kuvendi dhe ne nuk mund ta kalojmë këtë çështje në heshtje, të paktën, pa e miratuar një deklaratë përkrahëse apo mbështetëse për aktivitetin që ka bërë kolegu ynë dhe për të garantuar, në ato mundësitë tona që i kemi si Kuvend, që ai deputet të mbrohet në liri dhe të vazhdojë procedura gjyqësore në bazë të padisë që ka ngritur Tribunali i Hagës. Mendoj se kjo nuk është antiligjore dhe anti-punës të Kuvendit të Kosovës, siç u konsiderua më herët nga kjo follore. Nga Grupi Parlamentar i Aleancës ka mbështetje kjo dhe mendoj se duhet të miratohet apo të përkrahet deklarata e Grupit Parlamentar të PDK-ës. Kjo nën një.

Dhe, nën dy: Para dy ditësh në Zveçan, ka ndodhur një gjë, që nga shumëkush dhe nga të gjithë mekanizmat ndërkombëtarë është konsideruar se është e jashtëligjshme, antikushtetuese, antiinstitucionale, antidemokratike në Kosovë dhe që ka për qëllim tensionimin apo keqësimin e marrëdhënieve ndërnjerëzore dhe ndërnacionale në Kosovë.

Disa deputetë, duke përfshirë këtu edhe disa deputetë nga Koalicioni “Kthimi” dhe nga komunat që quhen “serbe” kanë mbajt një kuvend – “kuvend të komunave” që është

quajtur dhe kanë bërë një “deklaratë për ruajtjen territoriale të sovranitetit dhe të integritetit të Serbisë dhe Malit të Zi mbi Kosovën”, kur dihet se kjo është nën administrimin ndërkombëtar dhe me këtë qeveriset në bazë të një Rezolute të miratuar nga Organizata e Kombeve të Bashkuara.

Në si Grup Parlamentar kundërshtojmë një veprim të tillë dhe konsiderojmë që është antiligjore, anti-proceseve demokratike dhe deklarimet që janë dëgjuar para dy ditëve atje kanë qenë konfliktxitëse mes etnive në Kosovë dhe si të tillë nuk mund të pranojmë një gjë të tillë dhe kjérkojmë që grupet parlamentare të dalin ta kundërshtojnë këtë çështje dhe nga Kuvendi i Kosovës të merr një përgjigje të duhur kjo çështje që konsiderohet shumë e rrezikshme.

Ne jemi të gatshëm që të kontribuojmë, dhe në rast se parashihet ndonjë pauzë për ta harmonizuar tekstin me Partinë Demokratike dhe shpresoj se edhe kolegët nga Lidhja Demokratike do të kontribuojnë në këtë dhe këtë ta bëjmë në ndonjëren nga pauzat e kësaj seance. Për fillim kaq. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit. Urdhëroni, zoti Çelaj.

LIRAK ÇELAJ:

I nderuar kryetar, të nderuar kolegë,

Para se të diskutojmë për Ligjin për bibliotekat, unë nuk dij a duhet të diskutohet sot kjo temë nga se është tejkaluar kompetenca, do të thotë kemi konflikt kompetencash, sepse në Rregulloren 2001/19, në Shtojcën 4 – bibliotekat janë përshkruar si punë e Ministrisë së Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë dhe askund nuk përmendet në përshkrimin e Ministrisë së Kulturës, Rinisë dhe Sporteve. Në qoftë se duhet kjo kompetencë t'i bartet Ministrisë së Kulturës, atëherë mendoj se duhet me një akt të veçantë ta miratojmë këtë akt se po i bartet kompetenca dhe të vazhdojmë më tej. Përndryshe, është shkelje e ligjit. Kaq kisha. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Zoti Dragisha Kërstoviq, për së dyti.

DRAGIŠA KRSTOVIĆ:

Gospodine predsedniče, dame i gospodo poslanici,

Mislim da je potrebno da se u ovakvim situacijama, kada se izraze nastojanja za formulisanje ovakovog dnevnog reda, da je potrebno da se da jedna pauza radi nekih konsultacija i ja molim, u ime poslaničke grupe Koalicije "Povratak", da date jednu pauzu kako bi smo se dogovorili oko daljeg učešća oko usvajanja dnevnog reda i oko daljeg današnjeg rada u Skupštini. Hvala.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit. Po më vjen shumë mirë që rezonanca po funksionon. Në të njëjtën mënyrë kam menduar edhe unë. Por, megjithatë, të shohim për rendin e ditës dhe pastaj ta bëjmë. Zoti Kelmendi e ka fjalën.

MUHAMET KELMENDI:

I nderuari zoti kryetar, zonja dhe zotërinj,

Ndoshta nga diskutimi që do të shpreh, sidomos për pikën e parë, për të cilën u propozua këtu nga Grupi Parlamentar i PDK-ës dhe i Aleancës, mund të dalë ndokush i ofenduar. Nuk kam për qëllim të ofendoj as kryetarin, as Kryesinë dhe as ndonjërin nga deputetët që gjenden këtu aktualisht në Kuvendin e Kosovës si pjesëmarrës. Por, mendoj se interpretimi i dokumenteve mbi të cilët është organizuar nga ky Kuvend është kuptuar shumë keq, mos të themi imbrapsht nga ana e Kuvendit.

Kemi dy forma të thirrjes së seancave. Forma e parë – është forma e irregullt, kur Kryesia ulet, diskuton situatën, përcakton rendin e punës, diskutohet dhe miratohet në Kuvend. Dhe forma e dytë, kur natyrisht, një grup deputetësh, sipas dokumentave mbi të cilët organizon dhe kryen punën Kuvendi, e krijon një mendim se Kryesia nuk do të jetë në rrjedha të situatës që krijohen, merret iniciativa, paraqitet kërkesa, nënshkruhet ajo kërkesë dhe ajo është obligative për Kryesinë dhe Kryesia e Kuvendi, me nënshkrimin e tillë, me firmën e vendosur mbi një të tretën nuk ka të drejtë të diskutojë atë se a duhet të paraqitet në Kuvend çështja e tillë apo jo, por ajo duhet ....(ekzofit)...që kryesisht dhe pavarësisht nga situata që mund të krijohet të vijë deri këtu. Sepse, ligjdhënësi, me dokumentat të cilët i ka nxjerrë dhe mbi të cilët punon ky Kuvend ka planifikuar se mund të vijnë situatat e tillë, prandaj u jka dhënë mundësi deputetëve – një të tretës së deputetëve, në Kornizë dhe Rregullore, të japid firmën dhe ajo në mënyrë ..(ekzofit)... që kryesisht pa diskutim në Kryesi por vetëm duke përcaktuar seancën të dalë dhe të diskutohet. Kjo aq më tepër, kur mendoj unë situata sikundër u tha, është jashtëzakonisht e rëndë. Një anëtar i Kuvendit arrestohet, ose më mirë të themi nuk arrestohet - sepse vetëvetiu ka shkuar atje por është paraqitur aktakuza.

Në anën tjetër, kemi një veprim i cili është jashtëzakonisht i dëmshëm dhe antikushtetues, kundër çdogjëje këtu në Kosovë. Fjala është “te komunat e unionit të veriut”. Dhe në anën tjetër kemi një anashkalim apo injorim të të gjitha organeve të Kosovës nga ana e faktorit ndërkombëtar këtu. Nuk dua dhe askush këtu s’duhet të ketë mendim se dua ta vë në pikëpyetje autoritetin e Den Hagut – Tribunalit të Hagës, apo në pikëpyetje autoritetin e UNMIK-ut e të KFOR-it përkundrazi. Mendoj se praktika e aplikuar në shtetet fqinje duhet të aplikohet edhe këtu dhe institucionet duhet të rrespektohen, sepse janë zgjedhur nga vota e popullit dhe populli i ka pruar këtu dhe këta duhet të rrespektohen në çfarëdo veprimi, a më tepër kur ka të bëjë me një anëtar të këtij Kuvendi.

Çështja tjetër, për të cilën mendoj se duhet të diskutohet domosdo, është çështja dhe duhet të nxirret një vendim, se çfarë duhet bërë me veprimin të cilin e kanë kryer kryesisht disa deputetë të këtij Kuvendi duke marrë pjesë kur është themeluar në “kuvendin” ose “unionin e komunave serbe”. Sipas dispozitave juridike këtu në fuqi, ky Kuvend ka për detyrë të marrë masa juridike dhe statutare kundër atyre deputetëve të Kuvendorit të Kosovës, ku Kuvendi konstaton se me të vërtetë kanë shkelur dispozitat bazë mbi të cilat punon ky Kuvend: në radhë të parë kur cenohet tërësia territoriale e Kosovës; në radhë të dytë kur punohet kundër Kornizës kushtetuese dhe Rezolutës 1244; dhe në radhë të tretë kur kemi një implikim të drejtpërdrejtë të faktorit Beograd në punë të brendshme të Kosovës.

Dhe në fund, kam edhe dy çështje për dy pika të punës. Të gjithë këta faktorë na jepin të kuqtojmë se ka ardhur koha kur ky Kuvend duhet të mendojë drejtë dhe ligjshëm: a duhet ta shpallë pavarësinë dhe shtetin e pavarur të Kosovës? Nga të gjitha situatat e tillë, mendoj se është koha kur duhet pikërisht të mendohet dhe të shkohet drejtpërsëdrejti kah shpallja e tillë, sepse shpallja e tillë do të ishte një akt mbi të cilin të gjithë qytetarët e Kosovës do të kuptionin se këtu kanë vendin, këtu duhet të jetojnë bashkërisht me njëri-tjetrin duke rrespektuar njëri-tjetrin pavarësisht nga gjuha dhe kombi që i takojnë.

Dhe, në fund, është një çështje jashtëzakonisht alarmante. Kemi Kosovën lindore, Luginën e Preshevës. Kur janë kapur njerëzit atje, është vendosur gjendje e jashtëzakonshme, qytetarët nuk mund të lëvizin lirshëm, ndërsa organet juridike që kanë dalur nga vota - organet e ligjshme të kuvendeve komunale janë mënjanuar në tërësi.

Lus Kuvendin që të nxjerrë një rezolutë në përkrahje të organeve të ligjshme të asaj pjese, në përkrahje të popullit tonë të asaj ane, të Kosovës lindore. Ju të gjithë e dini gjatë kohës kur kemi qenë ne në vështirësi, kur luftohej nga ana popullit tonë për çlirimin e kësaj pjese nga Ushtria Çlirimtare e Kosovës, një kuvend i votës me nxjerrë ose të një shteti me nxjerrë një rezolutë ne kishim dëshirë dhe thonim dhe natyrisht përkrahnim atë. Ndërsa, ne kemi një pjesë të popullit tonë atje, janë burgosur disa njerëz dhe ne mendoj duhet domosdo të nxjerrim një rezolutë në përkrahje të proceseve demokratike të asaj ane.

Dhe, në fund zoti kryetar, edhe një fjali e kam krejtësisht. Në luftën tonë që është bërë këtu në Kosovë është bërë një luftë jashtëzakonisht e rëndë. Populli ynë ka bërë luftë të drejtë, ndërsa pushtuesi ka bërë luftë të padrëjtë. Në luftë çdoherë kemi dy nocione: lufta e drejtë dhe e padrëjtë. Populli ynë ka luftuar kundër një ushtrie pushtuese e cila ka

ardhur dhe ka terrorizuar këtë popull, ka vrarë e masakruar. Pra është një luftë e drejtë, luftë çlirimtare dhe si të tillë ky Kuvend ka për detyrë, me një vendim të veçantë, ta pranojë luftën eë drejtë të popullit shqiptar të udhëhequr nga Ushtria Çlirimtare e Kosovës. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit. Vetëm edhe zoti Ivanoviq, si anëtar i Kryesisë dhe pastaj kemi pauzë.

OLIVER IVANOVIĆ:

Poštovane kolege,

Ja sam hteo da vaš na početku zamolim da se manemo ovog teatra koji smo imali prilike da slušamo zadnjih deset minuta. Nije ovo prilika za podizanje tenzija i ja mislim da bi trebalo toliko svesti da imamo svi i da budemo svesni i konsenzenciji koju proizvodimo, obzirom da sve ovo gledaju TV kamere i da u Skupštini možemo zbog ovakvog govora i ovakvih govora imati velike demonstracije sa nesagledivim posledicama. Nije ... prilika da se ocenjuje odavde, bez obzira na različite stavove jučerašnji i prekučerašnji skup. Mislim da to prevazilazi naše nekako kompetencije i u samom slučaju ukoliko se budemo držali onoga što nam Ustavni okvir omogućava, mislim da nemamo šanse odnosno manje su nam šanse da pogrešimo. Ja insistiram da mi dobijamo tu pauzu što pre i da sednemo i da se dogovorimo o tome šta je dnevni red. I hteo šam da kažem – ako je teatar u pitanju, onda možemo dovesti glumce pa ne trebamo mi ovde.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Sabit, a mundem të të lus ta bëshë pas pauzës. Ke të drejtë, sepse prej LDK-ës nuk ka marrë fjalën asnjëri, por nëse insiston atëherë urdhëro.

SABIT RRUSTEMI:

I nderuar kryetar, kryesi e punës dhe deputetë,

Unë kërkova fjalën vetëm për miratimin e rendit të ditës meqë u shtrua në diskutim dhe filloj debati. Po më vjen shumë keq që nganjëherë këto çështje të rendit të ditës po keqpërdoren nga ne deputetët. Është krejt në rregull të mbështesim ndonjë kërkesë sic është kërkesa e zotit Dugolli, por nuk është e drejtë e askujt që këtë çështje pa hy në diskutim ta krijojmë thjesht në debat parlamentar. Ajo për çka kërkova fjalën është çështja e asaj që u shtrua nga zoti Çelaj – te çështja e bibliotekave. Unë kujtoj, pavarësisht çka shkruan në degën e ekzekutivit, në Rregulloren e UNMIK-ut 2001/19 –

se bibliotekat janë kompetencë ekskluzive e Ministrisë së Kulturës, Rinisë, Sporteve dhe Çështjeve Jorezidente dhe duhet të shtrohen a të trajtohen dhe menaxhohen nga kjo Ministri. Edhe Ligji, që është përgatitur nga kjo Ministri duhet të paraqitet nga vetë ministri, ndërsa ajo që është bërë gabim në këtë Rregullore të UNMIK-ut do të duhej të përmirësohet. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit. Aprovohet kërkesa e zotit Kërstoviq dhe e falënderoi për idenë. Prandaj, japim pauzë njëorëshe dhe pastaj vazhdojmë.

(Vijon pauza njëorëshe)

(Pas pauzës njëorëshe Seanca vazhdoi punën)

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Mendoj se janë plotësuar të gjitha kushtet për të vazhduar punën në seancën e rregullt. Pauza ishte për të patur mendimin e grupeve parlamentare për pikën e rendit të ditës të propozuar. Do të doja që ta kemi mëndimin edhe të atyre grupacioneve politike që nuk u deklaruan pak më parë në mënyrë që të shohim si të procedojmë me miratimin e rendit të ditës.

Prandaj, kush dëshiron të paraqitet në emër të Grupit Parlamentar të Lidhjes Demokratike të Kosovës, le të urdhërojë. Berat Luzha, edhe kësaj radhe.

BERAT LUZHA:

Katër grupet parlamentare të Kuvendit kanë dalë me një deklaratë të përbashkët dhe deklarata ka këtë përbajtje:

KUVENDI I KOSOVËS
Prishtinë, 27 shkurt 2003

Lidhur me ngritjen e aktakuzës kundër zotit Fatmir Limaj, deputet dhe kryetar i Grupit Parlamentar të PDK-ës, e inicuar nga Grupi Parlamentar i PDK-ës dhe e përkrahur nga grupet parlamentare të LDK-ës, AAK-ës dhe të minoritetave tjera, dalin me këtë

D E K L A R A T Ë

Kuvendi i Kosovës, konfirmon përcaktimin për njohjen e juridiksonit të Gjykatës Ndërkontinentale për Krime të Luftës në ish Jugosllavi dhe për bashkëpunim institucional të ndërsjellë dhe të rregulluar me Ligj të Kosovës me këtë Gjykatë.

Kuendi i Kosovës, apelon te Gjykata Ndërkontinentale e Hagës që deputeti Fatmir Limaj, i cili ka shprehur me kohë dhe publikisht gatishmërinë për t'u paraqitur vullnetarisht në Hagë, të trajtohet si i vetëparaqitur dhe t'i mundësohet mbrojtja në liri.

Kuvendi i Kosovës, kundërshton përpjekjet për politizimin dhe etnicizimin e drejtësisë si dhe barazimin e qëndresës dhe luftës çlirimtare në Kosovë me luftën shfarosëse kundër Kosovës dhe popullit të saj.

- Për Grupin Parlamentar të LDK-ës, Alush Gashi,
- Për Grupin Parlamentar të PDK-ës, Berat Lusha,
- Për Grupin Parlamentar të AAK-ës, Bujar Dugolli,
- Për Grupin Parlamentar të minoritetave tjera, Faik Marolli.

(Duartrokitje)

(Gjatë paraqitjes së Deklaratës nga ana e Berat Luzhës, bashkëkryesuesi i seancës dhe deputetët e koalicionit "Kthimi" lëshojnë seancën plenare të Kuvendit.)

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Unë mendoj se janë plotësuar të gjitha ...Urdhëroni. E ka fjalën Bujar Dugolli.

BUJAR DUGOLLI:

Po ashtu edhe me çështjen ...

(ndërpritet diskutimi)

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Unë po i kërkoj falje personalë shefit të Grupit Parlamentar të Aleancës. Në parim kemi një konsensus për një çështje dhe ato tjerat herave tjera. Prandaj, ju lutem, meqë janë plotësuar të gjitha kriteret e vë në votim propozimin për deklarim.

Kush është për deklaratës sipas marrëveshjes së katër grupeve parlamentare, e nënshkruar? Të gjithë për, aq sa janë të pranishëm. Ju falemnderit.

A ka kush kundër? Asnjë deputet i pranishëm nuk është kundër.

A ka kush që abstenon nga votimi? Asnjë abstenim. Ju falemnderit për pjesëmarrje në votim.

Vazhdojmë tanë me pikat tjera të rendit të ditës.

BUJAR DUGOLLI:

Për shkak të punës që kemi pasur si grupe parlamentare, nuk pata mundësi ta njoftoj kryetarin edhe rrëth një koncensusi që kemi arritur të katër grupet parlamentare rrëth çështjes së dytë të ngutshme që u shtrua në këtë Kuvend. Pra, unë po lexoj këtë si vijon:

KUVENDI I KOSOVËS
Prishtinë, 27 shkurt 2003

D E K L A R A T Ë

PËR SHPALLJEN TË PAVLEFSHME TË “FORMIMIT TË BASHKËSISË SË KOMUNAVE SERBE NË VERI TË KOSOVËS”

Deklarata është inicuar nga Grupi Parlamentar i AAK dhe është përkrahur nga grupet parlamentare të LDK-ës, PDK-ës dhe Grupit të minoritetave tjera.

Kuvendi i Kosovës, në seancën e datës 27 shkurt 2003, lidhur me “formimin e bashkësisë së komunave serbe në veri të Kosovës” miratoi këtë vendim:

- 1. Krijimi i institucioneve paralele në Kosovë është në kundërshtim me Kornizën kushtetuese dhe në kundërshtim me tërë procesin politik;**
- 2. Krijimi i institucioneve njëetnike në Kosovë është në kundërshtim me Kornizën kushtetuese dhe me procesin politik;**
- 3. Çdo ndarje territoriale e brendshme apo e jashtme, është në kundërshtim me Kornizën kushtetuese dhe është e pavlefshme;**
- 4. Çdo dokument i miratuar nga një institucion i tillë i paligjshëm është i pavlefshëm për Kuvendin e Kosovës, institucionet tjera të pushtetit dhe për mbarë qytetarët e Kosovës, dhe**
- 5. Apelojmë te UNMIK-u që të marrë masa të duhura kundër veprimeve të tillë antiligjore.**

PËR GRUPIN PARLAMENTAR TË LDK-ËS,

ALUSH GASHI,

PËR GRUPIN PARLAMENTAR TË PDK-ËS,

BERAT LUZHA,

PËR GRUPIN PARLAMENTAR TË AAK-ËS,

BUJAR DUGOLLI,

PËR GRUPIN PARLAMENTAR TË MINORITETEVE TJERA,FAIK MEROLLI.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ky është deklarimi ynë i dytë, megjithatë është deklarim yni i parë meqë është deklaratë e të katër grupeve parlamentare e nënshkruar.

Kush është për? Ju falemnderit.

A ka ndonjë deputet, i pranishëm në sallë, që ka mendim tjetër apo që është kundër?
Asnjë kundër.

A abstenon ndokush? Një abstenon. Ju falemnderit.

Konstatoj se edhe kjo Deklaratë është e aprovuar.

Meqë unë kam një takim tjetër në ora 13, kisha lutar Bajram Kosumin ta kryesoi më tutje seancën.

Më parë kam një lutje, pikën e pestë do të doja ta shqyrtojmë tanë, e pastaj ligjet, meqë janë të një Ministrie, të parashtrojë arsyetimin ministri përnjëherë për dy ligjet dhe të debatohet pastaj.

Grupi Parlamentar i Lidhjes Demokratike të Kosovës, me shkresë i është drejtuar Kryesisë që të bëjë zëvendësimin e përkohshëm të anëtarit të Kryesisë, zotit Fatmir Sejdiu, me profesor Sabri Hamitin, deri sa të kthehet profesor Sejdiu nga qëndrimi në Shtetet e Bashkuara të Amerikës dhe për këtë të gjitha kushtet procedurale janë plotësuar.

Kush është për këtë vendim?

A ka kush kundër? Askush kundër.

A abstenon ndokush nga votimi? Tre abstenojnë. Ju falemnderit.

Konstatoj se anëtar i Kryesisë, për kohë të përkohshme u zgjodh zoti Sabri Hamiti.

Urdhëro, zoti Hydajet, si anëtar i Kryesisë ke mundësi.

HYDAJET HYSENI:

Inderuar zoti kryetar, tē nderuar kolegë deputetë,

Kërkova fjalën pér një vërejtje procedurale dhe kjo ishte arsyefa pse edhe abstenova. Dua ta sqaroj, që tē mos mbetet kurrfarë keqkuptimi. Jemi shumë tē interesuar që ta ruajmë dhe avancojmë fryshtë e afrimit, tē mirëkuptimit dhe tē bashkëpunimit midis grupeve parlamentare. E rrespektojmë edhe tē drejtën e Grupit Parlamentar tē LDK-ës që ata tē zgjedhin përfaqësuesin në Kryesi e gjetiu. E kuptojmë edhe nevojën pér tē pasur përfaqësimin komplet. Mund t'ju siguroj se nē Kryesinë e Kuvendit tē Kosovës nuk është përdorur asnjëherë në dëm tē Grupit Parlamentar tē LDK-ës, fakti që atje kishte një mungesë. Megjithatë, vërejtja ime ishte procedurale dhe ka tē bëjë me presedentin që po instalohet në këtë mënyrë. Rregullorja jonë nuk lejon ose nuk parasheh mundësinë e një zëvendësimi tē tillë tē përkohshëm. Çka do tē thotë zëvendësim i përkohshëm? Mund tē zëvendësohet pér dy muaj, siç është rasti me zotin Sejdiu, por mund tē zëvendësohet edhe pér një javë, edhe pér një ditë. Dhe mendoj që, po tē fillojmë me praktika tē tillë, mund ta ngatërrojmë punën e përfaqësimit në Kuvend. Siç e dini, edhe Grupi Parlamentar i Partisë Demokratike është i ballafaquar, pothuaj se, me tē njëjtën gjendje. Bashkë me zotin Sejdiu, nē Shtetet e Bashkuara tē Amerikës, nē studim, është edhe zoti Arsim Bajrami, që është udhëheqës i Komisionit pér çështje legjislativë-juridike e tjera. Ne, megjithatë, nuk kemi kërkuar një procedim tē tillë, pikërisht duke pasur parasysh rregullat e procedurës. Ne nuk dijmë, ta zëmë, a është pajtuar me këtë zotin Fatmir Sejdiu. Nuk kemi marrë një konfirmim zyrtar dhe s'kemi tē drejtë që ta bëjmë këtë pa zhvilluar së pari procedurën e dorëheqjes së tij dhe mendoj se Kuvendi duhet tē zbatojë rregullat e procedurës në mënyrë strikte. Apeloj që nē tē ardhmen tē kihet kjo parasysh. Ju falemnderit.

KRYESUESI NEXHAT DACI:

Ju falemnderit shumë. Ne vërtetë duhet tē tregohemi demokratë. Është krejt ashtu, siç tha nē një pjesë zoti Hyseni, por nuk e tha që asnjë shkronjë, as nē Kushtetutë, as nē Rregullore nuk ndalon zëvendësimin e përkohshëm. Prandaj ne vepruam proceduralisht nē rregull, por është e drejtë e Hydajitet tē japë mendimin e vet.

Kalojmë nē pikën vijuese tē rendit tē ditës – e Shqyrتimi i parë i Projektligjit pér bibliotekat Kosovës dhe shqyrتimi i parë i Projektligjit pér lëndën arkivore dhe arkivat, tē sponzorizuara nga e njëjtë Ministri. Besoj se fjalën do ta paraqesë i njëjtë ministër, prandaj e keni fjalën, zoti ministër. Urdhëroni, pér tē dy ligjet nē parim.

MINISTRI BEHXHET BRAJSHORI:

I nderuar zoti kryetar, të nderuar deputetë,

Meqë po bëjmë paraqitjen e dy ligjeve, më lejoni që paksa më shumë ta zgjas se sa zakonisht për një projektligj përkatësisht ekspozenë lidhur me këto dy ligje.

Para jush gjendet **Projektligji për bibliotekat e Kosovës**. Kam nderin të paraqes këtë ekspoze të shkurtër për ta tërhequr vëmendjen tuaj lidhur me këtë Projektligj, me rrethanat që diktuan nevojën për hartimin e tij, me konceptin e strukturën e tij dhe me efektet pozitive që do të arrihen nëpërmjet zbatimit të tij.

Hartimi i këtij Projektligji është produkt i ekspertëve vendës, i konsultimit të përvojave ndërkombëtare, si dhe pranimit të standardeve dhe dokumenteve rekomanduese të Federatës Ndërkombëtare të Shoqatave dhe Institucioneve Bibliotekare dhe të udhëzimeve të Këshillit të Evropës për legjispcionin dhe politikën bibliotekare në Evropë. Andaj, me këtë rast, më lejoni të falënderoj të gjithë ata që ndihmuin dhe dhanë kontributin e tyre në hartimin e këtyre ligjeve.

Niveli i shtrirjes, niveli i shërbimit bibliotekar dhe gjendja e bibliotekave në Kosovë nuk është e kënaqshme.

Të arriturat e teknologjisë elektronike sollën ndryshime të ndjeshme në të gjitha aspektet e organizimit të shërbimeve të bibliotekave në botë. Shërbimi bibliotekar tani trajtohet si faktori kryesor në politikat kombëtare të zhvillimit të sistemit të informacionit, të edukimit dhe të kulturës në përgjithësi. Bibliotekat më nuk janë vetëm depozita të krijimtarisë intelektuale, por para se gjithash kanë marrë rolin e portave që shpiejnë në dije dhe informacion.

UNESCO ka miratuar një varg udhdëzimesh për objektivat e bibliotekave, zhvillimin, menaxhimin, standaret bibliografike për klasifikimin dhe për katologimin e veprave, përkatësisht të botimeve. Po ashtu edhe Këshilli i Evropës ka miratuar një sërë udhëzimesh për politikën administruuese të bibliotekave.

Bibliotekat, përveç se sigurojnë ruajtjen dhe shfrytëzimin e informacionit, ato ruajnë përvojën krijuese edhe të opinionit njerëzor.

Realiteti aktual në Kosovë, përpjekjet e synimet për ndërtimin e një shoqërie njëmend demokratike të përparuar, të aftë e të denjë për integrim të mirëfilltë në Bashkimin Evropian, zhvillimet e shpejta dhe mundësítë e pakufizueshme që ofron teknologjia elektronike dhe aspektet e tjera, paraqesin nevojën e ndërtimit të një kuadri ligjor të ri për shërbimin bibliotekar në Kosovë.

Projektligji nxit dhe promovon misionin e ri që duhet të realizojë shërbimi bibliotekar publik, si dhe përcakton normat dhe parimet themelore për organizimin dhe mbarëvajtjen e bibliotekave. Synimi kryesor i Projektligjit është që bibliotekat te ne nga një shërbim i

lënë pasdore të transformohen e të fuqizohen në një shërbim jetik në mbështetje të përparimit të Kosovës.

Sigurimi i koleksioneve të pasura me libra, periodikë, videokaseta, kompaktdisqe e disqe digjitalë, bazë të dhënash e informacione të tjera elektronike, vënia e tyre në dispozicion, sigurimi i qasjes së barabartë, duke përfshirë edhe përdorimin e kompjuterëve dhe të internetit, si dhe sigurimi i personelit të kualifikuar përbëjnë aktivitetin vepruar të bibliotekave.

Ndonëse në Kosovë tanë ka depërtuar teknologjia moderne e informacionit dhe e komunikimit, megjithatë Kosova mbetet vend me informacion të varfër për shkak të mungesës së infrastrukturës përkatëse dhe për shkak se informacioni elektronik dhe përdorimi i tij ende është i paarritshëm për shumicën e popullsisë. Është e domosdoshme që në këtë drejtim të bëhen përparime.

Mund të paramendohet se çfarë transformimi pozitiv do të përjetojë Kosova, çfarë nxitje të prosperitetit do të ketë kur të arrihet që e tëra, përfshirë edhe zonat rurale, të mbulohen me shërbime bibliotekare.

Ky është një koncept madhor që padyshim do të gjenerojë efekte pozitive të qëndrueshme për shoqërinë dhe është lehtësish i realizueshëm.

Ky koncept përvijohet me normat e parimet që përcaktojnë misionin e përgjithshëm të bibliotekave dhe funksionet themelore të bibliotekave të sektorit publik, me normat për të drejtat e përdoruesve, ne normat e parimet për veprimtarinë bibliotekare dhe për krijimin e rrjetit bibliotekar kombëtar, si dhe normat që konkretizojnë përgjegjësitë te organet e pushtetit komunal e qendrave dhe të organizmave tjerë që kanë në përgjithësi sigurimin dhe mbarëvajtjen e shërbimit bibliotekar. Krijimi dhe mbarëvajtja e shërbimit të këtillë bibliotekar me ambiente të përshtatshme, koleksionet e pasura, me infrastrukturë përkatëse e teknologji të re elektronike dhe informatike, dhe me personel të kualifikuar kërkon fonde, përcaktimin e prioriteteve, përcaktimin estandardeve përkatëse dhe dinamikën e realizimit. Duke synuar që zhvillimi i këtij koncepti të jetë në përshtatje me mundësitet ekonomike të shoqërisë, Projektligji përcakton nevojën e hartimit të planit strategjik për krijimin e rrjetit bibliotekar kombëtar që do të projektohet në raport me të gjitha bibliotekat dhe në varësi me fondet që do t'i kemi. Me projektligj nuk janë përfshirë standardet lidhur me hapësirën fizike dhe mjedisin e bibliotekës, koleksionin fillestar, pajisjet dhe personelin bibliotekar, por është lënë që këto standarde, në arësi me funksionin dhe llojin e bibliotekës, me synimet e zhvillimit të kulturës, të arsimit e të informacionit dhe me mundësitetë materiale, të përcaktohen nga Ministria e Kulturës me akt përkatës nënligjor.

Ky Projektligj ka të bëjë me të gjitha bibliotekat që ofrojnë shërbime për publikun pavarësisht nga përkatësia institucionale apo pronësore. Në Projektligj bëhet përkufizimi i bibliotekave që i përkasin sektorit publik, ku kriter themelor është financimi i tyre nga fondet publike, përkatësisht nga varësia e tre ndaj autoriteteve përkatëse publike. Veprimtaria e bibliotekave me të cilat ka të bëjë ky Projektligj konsiderohet si shërbim publik. Si biblioteka publike Projektligji cilëson bibliotekat në nivel komunal e ato që veprojnë si ndërkomunale dhe Bibliotekën Kombëtare të Kosovës. Ky përkufizim është

në përputhshmëri me përkufizimin që për bibliotekat e këtilla jepet në Manifestin e UNESCO-s për bibliotekat publike.

Përkah rëndësia e tyre, pas bibliotekave publike rrështhen bibliotekat e institucioneve arsimore.

Biblioteka Kombëtare e Kosovës është institucion qendror i shërbimit bibliotekar në Kosovë. Në Projektligj, hollësisht përcaktohet misioni, përkatësisht objektivat dhe detyrimet që ka Biblioteka Kombëtare.

Të nderuar deputetë,

Sic keni mund të vëreni, me Projektligj ndahet funksioni i Bibliotekës së tanishme Kombëtare dhe Universitare në dy institucione: në Bibliotekën Kombëtre dhe në Bibliotekën Universitare, e cila trajtohet si bibliotekë e përgjithshme shkencore. Kjo mundëson që këto biblioteka të realizojnë më me efektivitet misionin e tyre.

Në Projektligj përcaktohet detyrimi, që çdo bibliotekë në Kosovë të funksionojë si pjesë përbërëse e rrjetit kombëtar bibliotekar.

Me Projektligj, po ashtu, përcaktohet detyrimi i botuesve, që çdo pulikim të botuar ta depozitojnë në dhjetë shembuj në Bibliotekën Kombëtare të Kosovës si dhe detyrimi i kësaj biblioteke që nga një kopje t'u dërgojë bibliotekave ndërkunale.

Të nderuar deputetë,

Do të theksoja që ky Projektligj, jo vetëm që promovon konceptin bashkëkohor bibliotekar publik, por është edhe mjaft i avancuar, sepse:

1. Saktëson dhe qartëson të drejtat dhe përgjegjësitë e organeve të qeverisjes në nivel komunal dhe qendror lidhur me mbështetjen, mbikëqyrjen administrative dhe financimin e bibliotekave të sektorit publik;
2. Saktëson dhe garanton të drejtat e qytetarve për shërbim bibliotekar në mënyrë të barabartë dhe pa asnjë dallim diskriminues dhe kësisoj shpreh në tërësi standaret demokratike ndërkombëtare nga kjo fushë;
3. Futë detyrimin e çdo biblioteke për t'u regjistruar në regjistrin e bibliotekave;
4. Sanksionon si kundërvajtje veprimet apo mosveprimet që janë në kundërshtim me mënyrën dhe kushtet e ushtrimit të veprimitarisë bibliotekare si dhe ato që cenojnë të drejtëne e përdoruesve në shërbimin bibliotekar.

Rregullimi i shumë çështjeve me rëndësi praktike për shërbimin profesional bibliotekar e që kanë të bëjnë me zbatimin e dispozitave të ndryshme të Projektligjit, do të bëhet me akte nënligjore që është praktikë e zakonshme legislative.

Të nderuar deputetë,

Në përfundim do të doja të theksoj se miratimi i këtij Projektligji siguron kornizën e domosdoshme ligjore në bazë të së cilës do të arrihet krijimi dhe mbarvajta e shërbimit bibliotekar në përgjigje të kërkesave të kohës dhe në përputhje me standardet ndërkombëtare.

Meqë u morëm vesh që edhe për Projekligjin tjetër të paraqesim fjalën tonë, më lejoni që të vazhdojë me këtë paraqitje.

Pra, para jush keni **Projekligjin për lëndët arkivore dhe arkivat**. Organizimi dhe veprimtaria e arkivave ballafaqohen me nevojën e transformimit dhe modernizimit, në përshtatje me realitetin e ri, nevojat e zhvillimit demokratik të Kosovës, me sfida të reja të epokës elektronike dhe me standardet bashkëkohore të administrimit të informacionit dhe të dokumentacionit.

Informacioni dhe shfrytëzimi i tij, përbëjnë elementin thelbësor për nxitjen dhe promovimin e të drejtave të njeriut, të demokracisë, të mirëqeverisjes dhe të shtetit të së drejtës.

Arkivat përbëjnë një faktor bazë të çdo sistemi informacioni në të gjitha nivelet dhe kanë në përgjegjësi marrjen dhe ruajtjen e dokumentacionit me vlerë të përhershme, katalogimin e saktë të tij dhe vënien në dispozicion për studim dhe njohje.

Administrimi i informacionit dhe i dokumentacionit janë mjete në shërbim të mirëqeverisjes, mundësojnë dhe lehtësojnë institucionalizimin dhe vijimsinë e shtetit të së drejtës, ndihmojnë sigurimin e garancisë së të drejtave të qytetarëve, nxisin dhe promovojnë transparencën e veprimtarisë së administratës dhe shtojnë besimin e qytetarve ndaj autoriteteve publike. Arkivat dhe punëtorët arkivorë mbajnë përgjegjësinë themelore për administrimin e saktë e profesional të informacionit dhe të dokumentacionit.

Në kushtet e realitetit të ri, të futjes së teknologjive të reja të informacionit, të hapjes e të demokratizimit përherë e më të madh të shoqërisë, arkivat duhet të përqëndrohen dhe të jetësojnë metodat dhe praktikat e reja për të siguruar shfrytëzimin dhe për të vënë në dispozicion të gjerë e të hapur lëndën arkivore. Ato, gjiothashtu, kanë nevojë që t'u sigurohen burimet që materialet të grumbullohen e të ruhen në mënyrë të sigurtë e të plotë dhe të shfrytëzohen me lehtësi. Zhvillimi dhe mundësítë përparuese të teknologjive të reja elektronike-informatike ofrojnë mundësi të mëdha dhe shtrojnë përgjegjësi të shumta për punën e arkivave dhe për domosdoshmërinë e komunikimit të tyre në rrashin kombëtar dhe ndërkombëtar. Ato kanë nevojë që t'u përcaktohen ligjërisht përegjegjësitë e tyre.

Sistemi i vjetër i ruajtjes dhe i përpunimit të dokumentacionit nuk është i kënaqshëm. Krahas informatizimit të dokumentacionit në format tradicionale si dorëshkrime e forma

tjera të shtypura apo të riproduara, arkivat duhet të sigurojnë edhe depozitim elektronik të lëndës arkivore.

Shfrytëzimi i dokumenteve në depo të arkivave, duke qenë i ndërlidhur në rrjetin kombëtar e ndërkombëtar të informacionit arkivor, kontribuon që kujtesa e historisë dhe kulturës kombëtare të bëhet pjesëpërberëse e kujtesës së mbarë njerëzimit.

Nevoja për promovimin e profilit të ri dhe të rëndësisë së rritjes së misionit të arkivave, si dhe nevoja për normësimin e parimeve të përgjithshme për komunikimin e arkivave dhe të standardeve bashkëkohore diktuan nevojën e hartimit të këtij Projektligji.

Hartimi i Projektligjit u bë nga ekspertë ligjorë vendës dhe me ndihmën e konsultave të bashkësisë ndërkombëtare, të Këshillit të Evropës, natyrisht për një politikë evropiane në fushën e komunikimit të arkivave dhe për të drejtën e qytetarëve për të këshilluar fondet arkivore, rekomandime këto që promovojnë parimet e përgjithshme dhe që duhet të përfshihen si objekt i ligjit.

Projektligji mbështetet në këto parime kryesore:

1. Arkivat përbëjnë një pjesë thelbësore dhe të pazëvendësueshme të pasurisë kulturore;
2. Sigurohet tërësia e dokumenteve të ciladoqoftë kohe, forma dhe bartësi material i tyre, të krijuara ose të marra nga çdo person fizik ose juridik në ushtrimin e aktivitetit të tij publik;
3. Lënda arkivore mbrohet pa marrë parasysh në pronësi të kujt është ose të kush gjendet;
4. Shfrytëzimi i arkivave përbën një të drejtë që u njihet të gjithë qytetarëve pavarësish nga kombësia, status apo funksioni i tyre, në mënyrë që të kenë mundësinë për të njojur burimet e historisë;
5. Komunikimi i dokumenteve dhe mjeteve të kërkimit si pjesë përbërëse e shërbimit arkivor;
6. Hapja pa kufizim i arkivave pas afatit të përgjithshëm të ruajtjes së dokumentit përkatës, përvèç në rastet kur kufizimi është i domosdoshëm për të siguruar ruajtjen e interesave publike madhore dhe të individëve ndaj përhapjes së të dhënavë lidhur me jetën e tyre private;
7. Mjetet e kërkimit duhet të mbulojnë tërësinë e arkivave dhe janë lirisht të konsultueshme;
8. Shfrytëzimi i dokumenteve jo lirisht të komunikueshme mund të lejohet në bazë të autorizimit të veçantë që u jipet në të njëjtat kushte të gjithë përdoruesve që bëjnë kërkesë për to;

9. Çdo reufuzim për komunikim ose autorizim të veçantë shfrytëzimi duhet të jetë i arsyetuar me shkrim dhe autori i kërkesës në kompetencë të fundit gjëzon mundësinë e apelimit kundër një vendimi negativ në organet e drejtësisë;
10. Mundësia për të këshilluar dhe përdorur dokumentet arkivore, përkatësisht e drejta e qasjes, realizohet në përputhje me rregullat ose kushtet e parashikukara me ligj, me aktet nënligjore dhe me rregullorën e arkivit përkatës.

Të nderuar deputetë,

Në Projektligj, në mënyrë të qartë është normuar statusi juridik i arkivave, është përkufizuar lloji i arkivave, lënda arkivore dhe materiali regjistror, krijimi, ruajtja, mbrojtja, përzgjedhja, dorëzimj dhe pranimi i lëndës arkivore, përpunimi dhe shfrytëzimi i lëndës arkivore, themelimi, organizimi, administrimi dhe financimi i arkivave, mbikëqyrja administrative dhe profesionale e punës së tyre, profili i punëtorëve arkivorë si dhe detyrimet për respektimin e ligjit dhe sanksionet ndëshkimore në rast të cenimit të tij.

Projektligji garanton të drejtën për qasje të lirë të qytetarëve në dokumentet e depozituara në institucionet arkivore por njëkohësisht mbron interesin publik dhe të dhënat lidhur me jetën private të qytetarit duke përcaktuar përkufizimet e domosdoshme.

Projektligji mbron lëndën arkivore pa marrë parasysh pronësinë, llojin, mënyrën e krijimit ose vendin dhe trajton lëndën arkivore si pjesë e thesarit kulturor kombëtar të të gjitha komuniteteve në Kosovë.

Projektligji racionalizon strukturën institucionale të arkivave dhe siguron kushtet për bashkëveprimin e tyre në rrjet arkivor kombëtar. Në këtë funksion parashikohet themelimi i drejtorisë së arkivave të Kosovës ku të gjitha arkivat janë në varësi administrative të saj.

Si institucione themelore të shërbimit arkivor publik në Kosovë Projektligji cilëson arkivat kommunale, ato që veprojnë si ndërkunuale dhe Arkivin e Kosovës si institucion qendror. Për drejtimin sa më të mirë të arkivave, Projektligji përcakton formimin e bordit drejtues si organ këshilldhënës dhe funksional që përcakton dhe mbikëqyr realizimin e politikave zhvillimore dhe operacionale.

Projektligji po ashtu përqëndrohet në rregullimin themelor të çështjeve me rëndësi për shërbimin arkivor kurse çështjet me rëndësi praktike për shërbimin profesional të arkivave, të administrimit të dokumentacionit dhe që kanë të bëjnë me zbatimin e dispozitave të ndryshme të ligjit, do të rregullohen me akte nënligjore.

Me projektligj sanksionohen si kundërvajtje të gjitha veprimet apo mosveprimet që janë në kundërshtim me mënyrën dhe kushtet e ushtrimit të veprimit tarisë arkivore si dhe ato që cenojnë të drejtën e shfrytëzuesve të dokumentacionit arkivor.

Të nderuar deputetë,

Zbatimi efikas i këtij Ligji varet nga krijimi i kushteve përkatëse për mbështetjen dhe trajtimin e duhur financiar dhe të nevojshëm për ngritjen e infrastrukturës përkatëse të arkivave dhe për formimin e personelit profesional. Në këtë drejtim ekzistojnë mundësítë që të sigurohet mbështetja e Këshillit Ndërkombëtar të Arkivave i cili është i angazhuar për promovimin e arkivave bashkëkohore.

Në përfundim do të doja të theksoja se miratimi i këtij Projektligji siguron kornizën e domosdoshme ligjore për zhvillimin dhe mbështetjen e një administrimi të frytshëm të dokumenteve dhe të arkivave në Kosovë.

Ju falemnderit për vëmendjen tuaj.

(Séancën në vazhdim e kryesoi Bajram Kosumi, anëtar i Kryesisë së Kuvendit)

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Falënderoj Ministrin e kulturës, sportit dhe çështjeve jorezidente, zotin Behxhet Brajshori.

Të nderuar deputetë, Projektligji për bibliotekat, ashtu si edhe Projektligji për arkivat, janë shpërndarë më 22 janar dhe keni pasur një kohë të mjaftueshme t'i lexoni dhe përpunoni.

Tani do vazhdojmë diskutimin në parim të Projektligjit të parë – Projektligji për bibliotekat.

Pasi të votohet Projektligji për bibliotekat, zhvillojmë diskutimin në parim për Projektligjin për arkivat.

Do të thotë, sot nuk mund të hyni në propozimin e amendamenteve, siç e dini, por në parim të jipni vizën, të votoni për ose të mos votoni dhe të vlerësoni se a i plotëson kushtet ky ligj për të vazduhar procedurën në shqyrtimin e dytë.

Shqyrtimi i parë në parim të shkojë sipas radhës, në shqyrtimin e dytë marrin fjalën komisionet funksionale dhe kryesore.

Fjalën e ka zonja Exhlale Salihu, le të përgatitet Blerim Baruti.

EXHCALE SALIHU:

Enderuar Kryesi, të enderuar kolegë deputetë,

Përshëndes Ligjin mbi bibliotekat e Kosovës. Meqenëse edhe ky Ligj ashtu si edhe çdo ligj tjetër i cili është aprovuar në këtë Kuvend apo është në hartim e sipër është i mirëseardhur, aq më shumë kur ky mbulon një fushë të gjërë që është në shërbim të ngritjes kulturore, artistike, arsimore dhe shkencore. Megjithëse edhe ky ligj është bërë nga ana e ekspertëve, në pika të shkurtëra do t'i jap disa sygjerime dhe plotësimë, të cilat do të shqyrtohen më tej nëpër komisione përkatëse.

Para se të filloj diskutimin, do të thosha që më parë duhet të bëhet përputhshmëria e Rregullores, do të thotë vërejtja në Rregulloren Nr.2001/19, që e tha në fillim kolegu, në faqën 35, Shtojca 4, që do të thotë veprimitaria, shërbimi apo ligji bibliotekar është paraparë te Ministria e Shkencës, Arsimit dhe Teknologjisë. Dhe në shtojcën 5, ku është Ministria e Kulturës, Sportit dhe Çështjeve Jorezidente nuk bëhet fjalë fare. Do të thotë duhet përputhshmëria dhe koordinimi para se të hyjë në fuqi ligji.

Tjetra, çështja e bibliotekave është çështje më komplekse se ajo e arkivave, meqenëse këtu është nën autoritetin e dy ministrive: e Ministrisë së Kulturës dhe Ministrisë së Arsimit. Prandaj, kam menduar se do të jetë këtu edhe Ministri i Arsimit, që edhe ai vetë ta japë një sqarim të vetin. Por, pasi nuk është atëherë do t'i japë unë ato vërejtjet e mia të cilat do t'i paraqes shkurtimisht.

Do të shkoj me rend. Në faqën 2, nen 2 do të thotë, pika 2.1, ku thuhet: "Biblioteka është institucion kulturor, edukues e informues" e pastaj vazhdon. Unë kisha me shtuar këtu edhe "shkencor". Meqenëse, thash, bibliotat janë nën autoritetin e Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës dhe vetëveti aty duhet të figurojë edhe ky plotësim i cili do të jetë në lidhje me pikën e ardhshme 2.2. "Biblioteka shërben për përhapjen e dijes, kulturës, arsimit, shkencës dhe të tjera".

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Enderuara deputete, vetëm një çast. Tash është diskutimi në parim i Projektligjit. Ju kisha latur të mos hyni në detaje. Amendamentet mund t'i bëni prej momentit kur votohet sot Projektligji e tutje në Komision. Sot në detaje dhe amendamente mos hyni por vetëm në parim, ju lutem.

EXHCALE SALIHU:

Shikoni, në parim diçka çka kam vërejtur, të përgjithshme do të thotë. Është një centralizim i madh, një përqëndrim, një autoritet i tepruar i të dy ministrive dhe aq më shumë te bibliotekat komunale, ndërkomunale dhe te bibliotekat e veçanta. Këtu, do të thotë, duhet nëpër komisionet përkatëse të diskutohet thellësisht dhe të bëhet një revision përkatës i këtij ligji. Ju falemnderit dhe kërkoj falje që unë mendova në këtë mënyrë të ndërhyjë...

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Ju falënderoj për mirkuptimin. Fjalën e ka Blerim Baruti, le të përgatitet Ramadan Kelmendi.

BLERIM BARUTI:

I nderuar kryesues, të nderuar deputetë,

Në kuadër të begatimit dhe plotësimit të spektrit legjislativ kosovar, sot po realizojmë shqyrtimin e parë të Projektligjit mbi bibliotekat. Si një admirues i bibliotekës, librit dhe leximit në përgjithësi, më lejoni të dimensionohem në mbështetje të këtij Ligji me rëndësi të veçantë kulturor, edukues, arsimor, shkencor që do të mësojë vazdimësinë e qasjes – aksesit të lirë në literaturë dhe në zhvillimin e ngritjen e përgjithshme të shoqërisë në një shoqëri bashkëkohore me informacione në fushat përkatëse.

Pata përshtypjen gjatë leximit të Ligjit, se është përpiluar në nivel gjithnjë duke u mbështetur në ligjet dhe referencat ndërkombëtare si ato të Federatës Internacionale të Bibliotekave, të UNESCO-s e të tjera.

Sygjeroj që në çdo sistem të organizuar edukativo-arsimor, në të gjitha nivelet e instituteve të ndryshme që të themelohen bibliotekat e veta. Në fakultete dhe shkolla të larta të funksionojnë skriptoret, në qytete të jenë edhe libraritë e pajisura me libra të vjetra që njihen me emrin antikuarie. Në këtë mënyrë do të jemi në funksion të ngritjes së mëtejshme të dashurisë dhe mundësisë së shfrytëzimit sa më të lirshëm të librit.

Sa i përket Këshillit Kombëtar të Bibliotekave, si organ këshilldhënës të Ministrisë, po qe se ka vend në kuadër të saj të merr pjesë edhe një përfaqësues i librarive të Kosovës, i cili do të zgjedhej nga shoqata e tyre.

Më lejoni që gjatë kësaj paraqitjeje të apeloj si mësimdhënës i Fakultetit Xehetaro-Metalurgjik që në lokalet e Bibliotekës së këtij Fakulteti, e cila gjendet në lagjen veriore të qytetit të Mitrovicës, të krijohen mundësítë për një qasje - akses për studentët dhe pedagogët e Fakultetit Xehetaro-Metalurgjik dhe të Shkollës së Lartë Teknikë të Mitrovicës, të cilët aktualisht punojnë jashtë objekteve të tyre shkolllore. Po ashtu qasje të kenë edhe nxënësit dhe mësimdhënësit e tri shkollave fillore dhe dy shkollave të mesme në bibliotekat e tyre shkolllore, të cilat gjenden gjithashtu në lagjen veriore të qytetit të Mitrovicës. Në Institutin e Kombinatit Xehetaro-Metalurgjik "Trepça" është biblioteka shumë e pasur që për punëtorët shkencorë dhe punëtorët tjerë joserbë të interesuar për literaturë nuk kanë pasur qasje prej viteve të 90-ta.

Fare për fund, më lejoni, t'i përgëzoj hartuesit e këtij Ligji për angazhimin dhe punën e bërë. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Të falemnderit zoti Baruti. Fjalën e ka Ramadan Kelmendi, le të përgatitet Sala Ahmetaj.

RAMADAN KELMENDI:

I nderuar kryesues, e nderuar Kryesi, i nderuar ministër,

Propozimligji që sot po e shqyrtojmë është mjaft i avancuar dhe ka përfshirë kërkeshat bashkëkohore. Megjithatë, unë do t'i jap disa sygjerime të mia.

Është mirë që gjendemi në këtë fazë të debatit e të miratimit të Ligjit mbi bibliotekat, Ligj i një nevoje dhe rëndësie të veçantë për Kosovën.

Që në fillim duhet të theksoj se përveç detyrave që janë përcaktuar në dispozitën e nenit 1 dhe 2 të propozuar në këtë Ligj, është dashur që në nenin 2 pika 7 – Bibliotekat rajonale gjegjësisht bibliotekat komunale, të mbledhin shënimet profesionale mbi bibliotekat e shkatërruara si dhe bibliotekat individuale të djegura nga pushteti serb, fond i bibliotekave dhe strukturë e të cilave është një pasuri dhe begati shumë e madhe dhe e cila kurrë nuk mund të kthehet dhe as të kompensohet.

Mendoj se përcaktimi i bibliotekave duhet të jetë i qartë dhe atë bibliotekat komunale, bibliotekat regjionale, kombëtare, universitare dhe bibliotat e veçanta. Mendoj se biblioteka rajonale nuk duhet të quhet ndërkomunale, sepse institucionet e ngjashme tjera në nivel të Kosovës quhen spitali, po e zëmë, regional; qendrat regionale për punësim, arkivi regional, kur dihet se sistemi administrativ regjional është i ndërlidhur në sistemin e tri shkallëve: komunal, regional dhe ai qendror, nga se bibliotekat rajonale do të funksionojnë si tipe themelore profesionale dhe mbulojnë të gjitha tipet e bibliotekave në një regjion të caktuar, andaj edhe përcaktimi i tillë si regionale është më adekuat dhe më kompetent.

Mendoj se planin e strategjisë për zhvillimin e bibliotekave kombëtare duhet hartuar nga ana e Ministrisë së Kulturës, natyrisht në bashkëpunim me institucionet tjera dhe të ngjashme, të cilat kanë një vlerë të veçantë. Vlerësoj se shërbimi i bibliotekave nuk duhet siguruar falas, ashtu siç përcaktohet në nenin 8 pika 1, por me një anëtarësim dhe kompensim ngase bibliotekat tani kanë filluar të pajisen edhe me internet dhe këtu lypset një siguri financiare e zhvilluar më parë.

Mendoj se drejtuesi i bibliotekës nuk është përceptuar drejt por duhet të jetë drejtor i bibliotekës dhe jo drejtues.

Gjithashtu, mendoj se përcaktimi i nivelit të bibliotekave komunale - bibliotekave ndërkomunale duhet të jetë bibliotekë regjionale, ngase edhe Kosova, në strukturën e saj, shpeshherë koncentrohet në shtatë regjione gjegjësisht në shtatë qendra të organizimit të funksioneve të shumë punëve, andaj do t'ishte shumë më e logjikshme.

Vlerësoj se në organizimin e Këshillit Kombëtar të Bibliotekave, si organ këshilldhënës duhet të jetë nga një përfaqësues i çdo regjioni të bibliotekave regionale e jo i yetëm një bibliotekë regionale, dhe kjo thjesht për një përfaqësim më të mirë dhe këshillim më të mirë.

Është mirë që në Propozimligj janë paraparë edhe bibliotekat shkollore, por, flas për regjionin e Mitrovicës, të gjithë punëtorët bibliotekistë të shkollave filllore dhe të mesme janë përjashtuar nga puna dhe mendoj se kësaj çështjeje duhet kushtuar një kujdes më të madh.

Megjithë këto sygjerime të mia, ndaj mendimin se është një ndër ligjet më të avancuar dhe shpresoj se do ta përkrahim. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOŠUMI:

Të falemnderit zoti Kelmendi. Zonja Sala Ahmeti hoqi dorë nga diskutimi. Më lejoni që t'jap një sqarim. Pas sygjerimeve që më dhanë këshilltarët ligjor, të përmirësoj gabimin dhe të theksoj se edhe në shqyrtimin e parë kanë të drejtë kryetarët e komisioneve funksional të flasin të parët. Pra, tejkaloj rendin dhe ia jap fjalën Edi Shukriut.

EDI SHKURIU:

Zoti kryesues, falemnderit që më në fund më dhatë fjalën. Të nderuar deputetë, ministër,

Përshëndes sjelljen e Projektligjit nga ana e Ministrisë për Kulturë, Rini, Sport dhe Çështje Jorezidente, i cili do të mundësojë përcaktimin e parimeve dhe normave themelore për veprimtarinë bibliotekare në Kosovë. Aq më tepër, kjo ishte e nevojshme se në Kosovë figurojnë 352 biblioteka prej atyre publike deri te ato shkollore. Jam e vetëdijshme se për këtë është dashur një punë voluminoze dhe e mundimshme. Aq më tepër kur dihen pasojat e kohës së okupimit dhe në veçanti të luftës dhe shkatërrimin e djegien e bibliotekave të shumta, posaçërisht në fshatra.

Kompleksitetit të çështjes duhet shtuar sfidat e ndryshimeve pronësore-juridike, zhvillimet e teknologjisë dhe së informatikës dhe të ndryshimeve organizative.

Që në leximin e parë të Projektligjit bëhet e qartë se ky Projektligj përqafon format dhe standarde bashkëkohore të bibliotekarisë. Kjo është arritur falë eksperiencës së profesionistëve kosovarë në këtë fushë, bashkëpunimit me IFL-ën dhe Këshillin e Evropës që nga viti 2000, si dhe me përkushtimin e pakursyer të Departamentit të Kulturës, më parë të UNMIK-ut dhe tani të Ministrisë.

Projektligji sjell disa risi konform standardeve ndërkombëtare dhe nevojave kosovare, siç është themelimi i Këshillit Kombëtar të Bibliotekave; bërja e Bibliotekës Kombëtare qendër të informacionit bibliotekar; themelimi i bibliotekave ndërkunuale, si dhe

mundësia e thithjes së donacioneve dhe të krijimit të buxhetit vetjak. Po ashtu, risi dhe përparësi, mendoj unë, është ndarja e Bibliotekës Kombëtare dhe të asaj Universitare, të cilin e parasheh ky Projektligj dhe gjithashtu mendoj se është përparësi vendosja e bibliotekave nën një ambrellë.

Por, përvitet e paslufteks dhe deri më sot ishte krijuar një situatë vërtetë tejet ambivalente nga zoti Daksner dhe të tjerët, ku Biblioteka Kombëtare dhe Universitare, si kokë, ishte e ndarë nga trupi, pra e ndarë nga bibliotekat tjera. Prandaj, edhe tanë po krijohen konfuzione – a i takon njërisë ministri apo tjetrës. Dihet se i takon Ministrisë së Kulturës.

Megjithë risitë dhe përparësitë që sjell Projektligji dhe duke patur paraysh çështjet e shtresuara me vite, kam shqetësimë të caktuara, kur kihet parasysh se nuk ekziston një mbikëqyrje e përgjithshme e bibliotekarisë në Kosovë dhe të zhvillimeve të saj. Këshilli Kombëtar i Bibliotekave është vetëm një organ këshilldhënës. Pastaj, mosmbajtja nën buxhete e të gjitha bibliotekave publike mund ta paraqesë një rrezik për ngecjen e zhvillimeve të bibliotekarisë nëpër komuna. Mundësia e themelimit të bibliotekave private publike është dashur po ashtu të parashihet në këtë Projektligj. Po ashtu, mendoj se kopja e obligueshme, si dëgjuam, dhjetë kopje Bibliotekës Kombëtare, është krejt në rregull, sa dëgjova edhe bibliotekave ndërkunale. Edhe këto janë do përparësi dhe mbështetje mund të parashihet me do rregullore tjera, duke pasur parasysh situatën buxhetore edhe të bibliotekave ndërkunale por edhe atyre komunale do të duhej gjetur një formë ndihmese edhe në bazë të kopjeve të obligueshme.

Avancimi i bibliotekarisë kosovare është obligim i të gjithë neve. Mendoj, duke patur parasysh se në bibliotekat publike në Kosovë kemi vetëm rrjetin intern të kompjuterëve dhe internetin, sysnim mendoj duhet të jetë krijimi i rrjetit të përgjithshëm të bibliotekave. Natyrisht se duhet përshëndetur iniciativat në vazhdë e sipër të inkadrimit të programit bashkëkohor ALEF.

Synimi ynë duhet të jetë krijimi dhe avancimi i kuadrove në fushën e shkencave informative dhe të bibliotekarisë. Si veprim afatshkurtër dhe afatgjatë duhet të jenë projektet që kanë përbazë strategjinë e zhvillimit të bibliotekave. Në këtë kontekst, është i domosdoshëm programi legjislativ dhe administrues i rindërtimit, i teknologjisë informative, i zhvillimit dhe zhvillimit profesional, i trashëgimisë kulturore dhe historike, i shërbimeve lëvizëse të bibliotekave, i binjakëzimit dhe të programeve të tjera. Bibliotekat e Kosovës duhet të jenë në kërkim të qasjes ndaj informacionit, në kërkim të bibliotekës së institucion aktiv, të një biblioteke efikase dhe me vlerë ekonomike.

Besoj se Projektligji mbi bibliotekat, që paraqitet sot në Kuvend, do të ndihmojë në materializimin e këtyre synimeve.

Kur të vjen çështja e arkivave, do ta kërkoj fjalën prap. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Falemnderit zonja Shukriu. Fjalën e ka Mevlyde Saraçi, le të përgatitet Sabit Rustemi.

MEVLYDE SARACI:

I nderuar kryesues, të nderuar kolegë deputetë,

Nevoja për nxjerrjen e Ligjit për bibliotekat është e një rëndësie të veçantë për faktin se veprimitaria bibliotekare duhet të zhvillohet në suaza ligore.

Duke marrë parasysh gjendjen e bibliotekave në Kosovë, në këtë periudhë që po kalojmë, qoftë për fondin librar, qoftë të përgatitjes profesionale të punonjësve të bibliotekave të financirimit dhe menaxhimit të tyre e gjer te mungesa e hapësirave dhe objekteve adekuate të destinuara për bibliotekën, ky Ligj do të avanconte mundësitë për thellimin e hulumtimeve shkencore, pasurimin shpirtëror të qytetarëve të cilët do të kenë qasje më të mirë rreth furnizimit me libra e gjithashtu edhe përgjegjësinë më të madhe ndaj këtyre shërbimeve. Po ashtu, ky Ligj do të saktësonë dhe sanksiononte obligimet dhe përgjegjësitet reciproke ndërmjet punonjësve dhe shfrytëzuesve të librit si dhe materialeve të tjera. Pastaj, me anën e këtij Ligji, do të bëhej edhe ndarja e përgjegjësive në nivelin qendror dhe atë lokal.

Në parim, mbështes këtë Ligj për bibliotekat, duke u bazuar së pari në nevojën e ngutshme për ta patur këtë ligj, pastaj për faktin se është një Ligj i përgatitur mirë si në formën përmbajtësore ashtu edhe gjuhësore, me mundësi të përmirësimit të disa fjalive dhe amendamenteve të cilat do të zëvendësohen. Pra, fjalët me ato shqipe, ndërsa aty- këtu edhe ndonjë shtesë të amendamenteve të cilat do t'i bëjmë gjithësesi në afatin e paraparë.

Sidoqoftë, përshëndes Ministrinë e Kulturës, Rinisë, Sporteve dhe të Çështjeve Jorezidenciale për punën kolektive dhe shkencore që ka bërë me ekspertët e ndryshëm si dhe punën e tyre shumë serioze. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Ju falemnderit zonja Saraci. Sabit Rrustemi e ka fjalën, le të përgatitet Sanije Alijaj.

SABIT RRUSTEMI:

I nderuar kryesues dhe deputetë, i nderuar zoti ministër,

Kam kënaqësinë që pas një kohe shumë të gjatë në Kuvendin e Kosovës na sillen dy ligje krejtësisht shqip. Po them dy ligje krejtësisht shqip sepse edhe nga leximi hetohen se përpilimi i tyre është bërë nga ekspertë vendor e që kanë mund të konsultohen edhe me ekspertë ndërkombëtar, e gjithashtu edhe çështja se ky Ligj nga shqipja është përkthyer në gjuhën angleze dhe si bazë për çdo kontest do të jetë varianti në gjuhën shqipe, flet për një seriozitet mjaft të madh të hartuesve të këtyre ligjeve. Prandaj, do të kisha po ashtu kënaqësinë sikur edhe nga ministritë tjera të na sillen kësoso ligjesh dhe veçanërisht edhe nga përmbajtja gjuhësore, për të cilat ne gati vazhdimisht kemi pasur vërejtje këtu. Është ndoshta hera e parë që deri më tash nuk mund të ballafaqohemi me mungesë të

lekturës në projektligjet që kanë ardhur në Kuvendin e Kosovës. Kjo vetëvetiu flet se mbështes në parim si Ligjin e parë ashtu edhe atë të dytë.

Krejt pa dashur t'i përsëris vërejtjet që u thanë, sidomos nga kryesuesja e Komisionit për kulturë, rini, sport zonja Edi Shukriu, të cilat i mbështes dhe unë kam në parim vetëm dy, të them ashtu, sygjerime apo vërejtje.

Te çështja e ekzemplarëve të obligueshëm. Kujto se me këta ekzemplarë të obligueshëm duhet të ballafaqohet botuesi e jo autorii. Vetëm në rastet kur autorii është edhe botues, atëherë merr obligimin e ekzemplarëve – të dhjetë ekzemplarëve. Mirëpo, megjithatë, kujtoj që dhjetë ekzemplarë do të mjaftojnë vetëm për Bibliotekën Kombëtare, sepse nuk mund të njëjtë ekzemplarë tash të shpërndahen edhe nëpër bibliotekat ndërkunale.

Çështja tjetër është çështja e bibliotekave që kemi nëpër lokalitete, gjegjësisht nëpër pjesët ku bijnë bibliotekat komunale. Ju e patë, edhe në Ligj është propozuar, bibliotekat kombëtare, ndërkunale dhe komunale. Janë 7 biblioteka ndërkunale, të cilat kanë edhe pjesën tjetër nëpër lokalitete, por që iu mungojnë bibliotekat komunale. Në Projektligj nënkuqtohet se përkujdesja iu takon komunave, mirëpo për t'ua lehtësuar punën komunave, do të ishte mirë që kjo të kihet parasysh në shqyrtimet vijuese dhe të sanksionohet edhe me ligj për shkak edhe të mundësive buxhetore që duhet t'i kenë parasysh komunat.

Ndërsa, ndarja që është bërë me Projektligj si bibliotekë kombëtare, ndërkunale dhe komunale, është krejtësisht e pranueshme e po ashtu edhe ndarja e kompetencave sa i përket ministritë të kulturës dhe arsimit. Është shumë e drejtë që është parapa që Ministria e Arsimit të menaxhojë me Bibliotekën Universitare dhe bibliotekat shkollorë. Prandaj, ajo që është shtrua edhe më herët te Rregullorja 2001/19 kujtoj se duhet të plotësohet vetëm te çështja e Ministritë së Kulturës sepse i takon e po ashtu edhe deri më tash, para luftës dhe pas luftës, bibliotekat janë menaxhuar nga Departamenti i Kulturës, sikur që tash menaxhohen nga Ministria e Kulturës.

Pra, unë u jap mbështetje këtyre dy projektligjeve. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Të falemnderit zoti Sabit. E ka fjalën Sanije Alijaj dhe i fundit është Lirak Çelaj.

SANIJE ALIJAJ:

I nderuar kryesues, të nderuar kolegë, i nderuar zoti ministër,

Duke u nisur nga ajo se shoqëria e Kosovës është duke u ballafaquar me probleme të shumta të cilat kërkojnë të rregullohen me hartimin dhe miratimin e ligjeve pozitive, nevoja për nxjerrjen e Ligjit mbi bibliotekat, është e një rëndësie të veçantë. Sepse, përvèç se përcakton parimet themelore për ushtrimin e veprimtarisë bibliotekare publike,

ofron edhe zgjidhje konkrete për problemet aktuale që vazhdojnë ta përcjellin sektorin në bibliotekë.

Me vetë faktin që teksti i këtij Projektligji është harmonizuar me legjislacionin më të ri të veprimtarisë bibliotekare ndërkomëtare të UNESCO-s dhe dokumentet tjera ndërkomëtare dhe që i plotëson të gjitha kërkosat e Kornizës kushtetuese për vetëqeverisje të përkohshme në Kosovë, shton shpresë se ky Projektligj do të krijojë mundësi dhe hapësirë që t'i eliminojë zbratzësitë ligjore që vazhdojnë ta përcjellin veprimtarinë e bibliotekave.

Kosova pas luftës doli e shkatërruar në të gjitha dimensionet. Pati pasoja të mëdha në njerëz, në ekonomi, në vlera kombëtare në kuadër të të cilave ishin edhe vlerat kulturore. Ky Projektligj mundëson vendosjen e një sistemi modern rëndësishëm i organizuar i institucion grumbullon, pasuron dhe ruan koleksionet nga fusha të ndryshme të krijimtarisë intelektuale për t'i ofruar lexuesit mundësi për të hulumtuar dhe studuar të arriturat bashkëkohore në shkencë dhe kulturë.

Në këtë Projektligj vëhet në pah bashkimi në mes Ministrisë së Arsimit dhe Ministrisë së Kulturës, Sporteve dhe Çështjeve Jorezidente për hartimin e planit për krijimin e rrjetit të bibliotekave të cilat, së bashku me organet komunale, sigurojnë mjete nga organet buxhetore dhe nga mjetet tjera publike për nevojat e bibliotekave; krijojnë kushte për shkëmbimin e informacioneve, ideve dhe përvojës ndërbibliotekare, trajnimin e personelit dhe sigurimin e aksesit të burimeve dhe informacioneve bibliotekare përmes pjesëmarrjes së rrjetit elektronik në të gjitha nivelet.

Formimi i Këshillit Kombëtar të Bibliotekave, si organ këshilldhënës i ministrit, është i një rëndësie të veçantë sepse jep sygjerime, mendime dhe propozime për konceptimin e projekteve zhvillimore për funksionimin dhe bashkëpunimin e rrjetit bibliotekar, për mirëmbajtjen, për pasurimin e koleksioneve, për veprimtarinë bibliotekare dhe përaportet tjera të bibliotekave.

Në këtë Projektligj caktohen kompetencat e autoritetit publik, i cili është organ administrativ për bibliotekën si institucion që synon efektivitet të punës në nivelin e shërbimeve, arrijen e standardeve, propozon politikën e zhvillimit të bibliotekës, organizon, mbikëqyr dhe motivon punën e personelit.

Me vetë faktin se bibliotekat komunale, ndërkombëtare, Biblioteka Kombëtare dhe Biblioteka Universitare themelojnë Këshillin e Bibliotekave si organ funksional, jep shpresë për një veprimtar të organizuar të bibliotekave. Roli i bibliotekave është i madh si veprimtar kulturore, sociale dhe edukuese për popullarizimin dhe nxitjen e të mësuarit gjatë gjithë jetës. Për fatkin se krijojnë mundësi për të paaftët të kenë akses në mënyrë të pavarur, shërbime atyre që nuk mund të lëvizin nga shtëpia, për ata që janë në spitale, në burgje, materiale braile dhe regjistrome zërore për të shurdhërit dhe të verbërit, bërrja e bibliotekave me ligj është i një rëndësie të madhe.

Prandaj, Ministria e Kulturës, së bashku me Ministrinë e Arsimit, duhet të sigurojnë burime financiare për të rritur veprimtarinë bibliotekare, shërbimet bibliotekare dhe pajisjen e bibliotekës me material bibliotekar bashkëkohor dhe burimor në mënyrë që edhe të rinjt tanë të rrugtojnë me të arriturat bashkëkohore.

Me një kapitull të veçantë janë paraparë edhe dispozitat ndëshkimore ndaj atyre që nuk i respektojnë rendin bibliotekar. Kjo është e mirë se ndihmon në rrespektimin dhe ruajtjen e vlerave kulturore.

Kam një sygjerim për Ministrinë e Kulturës. Konsideroj se është mirë që Ministria e Kulturës të dalë me një apel tek qytetarët e Kosovës për librin si burim i dijes, i cili është djegur dhe shkatërruar në bibliotekat familjare, shkollorë dhe bibliotekat komunale – të vijë në kuadër të Bibliotekës Kombëtare që pas një kohe të bëjë të ditur gjeneratat e reja për dhunën dhe gjenocidin e madh që ka shkaktuar pushtuesi serb ndaj librit si burim të dijes.

Dhe në fund, duke ku nisur nga rëndësia e madhe e bibliotekave, propozoj që ky Projektligj të kalojë në leximin e dytë për hirë të një funksionimi dhe koordinimi të mirë të veprimitarës bibliotekare. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Të falemnderit zonja Alijaj. Fjalën e ka Lirak Çelaj dhe ndoshta e fundit, Flora Brovina.

LIRAK ÇELAJ:

I nderuar kryesues, i nderuar ministër, të nderuar kolegë,

Megjithatë, unë insistoj meqë u interpretua ajo vërejtja ime... Do të thotë, nuk thash se s'duhet të jetë në kuadër të Ministrisë apo duhet të jetë. Thash për një gjë procedurale që duhet, nëse duhet ta zhvendosim këtë kompetencë nga Ministria e Arsimit në atë të Kulturës ta bëjmë në mënyrë të rregullt, ta votojmë, të bisedojmë a duhet apo s'duhet dhe tek e fundit në qoftë se duhet të bisedohet dhe të bëhet. Do të thotë nuk dhash gjykim se duhet të jetë ose s'duhet të jetë.

Në përgjithësi çka kisha dashur të them për këtë Ligj është se krijohet përshtypja e një monopolizimi, edhe pse Këshilli Kombëtar për Bibliotekat është i formuar që do ta evitonë këtë monopolizim, megjithatë janë disa rrugë tjera që mund të hetohen në kuadër të Ligjit që jepen kompetencia më të mëdha se sa që duhet Ministrisë së Kulturës, pastaj vetë ndikimi në bibliotekat rajonale, mendoj se ky nuk është centralizimi dhe nuk është aq i mirë dhe mund të ndikojë, do të thotë, në politizimin dhe çregullimin dhe ka byrokraci të tepruar, mendoj, në disa gjëra që janë thënë.

Edhe një vërejtje tjetër, është te financimi, mënyra se si financohen të hyrat tjera që vijnë jashtë buxhetit të Kosovës, nuk është përcaktuar mirë se si do të menaxhoheshin këto mjete dhe cilat janë kompetencat pastaj të të hyrave jashtë kësaj. Mendoj se do të duhej të parashihej edhe komercializimi i pjesërishtëm i hapësirave ap aktivitetit të bibliotekave. Pastaj është një pikë që mua mua duk aspak në rregull – është neni 40, ku personat që posedojnë material bibliotekar me rëndësi të veçantë për kulturën, obligohen që ta informojnë Bibliotekën Kombëtare dhe për këtë është paraparë gjoba. Mendoj se kjo nuk është në rregull, sepse tash ose së paku duhet të parashihet cili është materiali me rëndësi

të posaçme, sepse mund ta kemi te shtëpia dhe nuk e dij e mun të gjobitem për këtë punë. Prandaj, mendoj se kjo nuk është në rregull. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Falemnderit Lirak. Fjalën e ka zonja Flora Brovina.

FLORA BROVINA:

I nderuar kryesues, të nderuar kolegë, i nderuar ministër,

Më vjen mirë që sot para vetes kemi në shqyrtim Ligjin për bibliotekat dhe për arkivën. Në rend dite ne nuk vëmë për shqyrtim statusin e luftëtararëve dhe të invalidëve të luftës, nuk vëmë në shqyrtim statusin e viktimateve të luftës dhe familjeve të tyre. Megjithatë, bëmë diçka. "Ata mund të presin", ndërsa çështjet materiale dhe kulturore nuk presin?! E them këtë me ironi, natyrisht. Tek e fundit, librat dhe arkivat a nuk patën edhe ato të njëjtin fat? Edhe ato u përsekutuan, u dogjën, u zënë rob lufte dhe u interruan në Serbi.

Në parim përkrahu miratimin e këtij Ligji, kurse vërejtjet e mia do t'i jap me shkrim.

Kërkoj nga Ministria që të bëjë trysni në UNMIK-un dhe atje ku mundt që arkivat e robëruara dhe që ndodhin në Serbi, të kthehen sa më parë.

Kërkoj, po ashtu, nga Ministria që t'i vlerësojë dëmet në kulturë dhe veçanërisht dëmet që i janë shkaktuar bibliotekarisë së Kosovës gjatë sundimit dhjetëvjeçar të Millosheviqit. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

T'falemnderit zonja Brovina. Nuk ka më të paraqitur për diskutim lidhur me këtë Projektligj. Sipas informacionit që kam unë këtu, prezent në sallë janë 53 deputetë dhe do të thotë nuk ka kuorum të votohet lidhur me Projektligjin. Kisha lutar shërbimin që t'i bjerë zilit, meqë ata janë diku nëpër salla të Kuvendit dhe t'ua bëjë me dije për prezantim.

Derisa të kthehen deputetët, unë do ta tregoj procedurën si do të shkojë për shqyrtimin e dytë. Komisioni që ka autoritetin mbi këtë Projektligj, në shqyrtimin e dytë, është komisioni funksional për kulturë, rini dhe sport dhe duhet ta bëjë shqyrtimin e dytë dhe të japë rekomandimet e veta më së largu brenda 3 javë ditësh. Por, komisioni që ndërlidhet po ashtu me këtë Projektligj, është Komisioni për arsim, shkencë e teknologji, e po ashtu edhe ky Komision mund t'i bëjë rekomandimet e veta, por në bazë të Rregullores, rekomandimet e veta ia dorëzon komisionit funksional – Komisionit për kulturë, rini dhe sport. Po ashtu janë edhe dy komisione tjera që detyrimisht duhet ta shqyrtojnë e këto janë Komsioni për buxhet që shqyrton implikimet buxhetore të Projektligjit dhe Komisioni për legjislacion që shikon përputhshmérinë me Kornizën kushtetuese të Kosovës.

Tash janë prezent 61 deputetë, që do të thotë se ka kuorum.

Ftoj deputetët që të votojnë për Projektligjin për bibliotekat – në parim.

Kush është për këtë Projektligj që të futet në procedurë të mëtejme? Si duket janë shumica.

A ka kush kundër? Një është kundër.

A abstenon ndokush nga votimi? Askush nuk abstenon.

Konstatoj se Projektligji u miratua për shqyrtim të dytë dhe kisha latur komisionet që kanë përgjegjësitë, ta bëjnë shqyrtimin e dytë sa më shpejt.

VOTIMI – GLASANJE – VOTED:	
Për - Za - For:	Shumica – Većina - Majority
Kundër – Protiv – Against	01
Abstenuan – Uzdržanah – Abstained:	00

(Duartrokitje)

Kalojmë në pikën vijuese të rendit të ditës – **Shqyrtimi i Projektligjit për lëndën arkivore dhe për arkivat.**

Ministri Brajshori paraqiti ekspozeun edhe lidhur me këtë. Tash keni fjalën ju, të nderuar deputetë. E ka fjalën zonja Edi Shukriu.

EDI SHUKRIU:

Ju falemnderit. Ministria ishte e heshtur der më tani, e tani na ka nxjerrë punë dhe po më duhet për herë të dytë sot ta marr fjalën.

Të nderuar deputetë, ministër, kryesues,

Më lejoni të përkujtoj se arkivi është kujtesa e materializuar e një vendi dhe është trashëgimia më e çmuar, ndërsa veprimitaria arkivore shpreh po aq traditën dhe shkallën e zhvillimit të një vendi. Mbrojtja e lëndës arkivore dhe krijimi i institucioneve arkivore është një obligim, mbi të gjitha, shtetëror dhe mendoj se parimi i hartimit të këtij Projektligji mbështetet mbi patjetërsueshmërinë e lëndës arkivore si lëndë e mbrojtur.

Mendoj se ky Projektligj është hartuar nga proesionistë kosovarë dhe janë marrë përvoja të shteteve të tjera, natyrisht duke iu përshtatur kushteve të Kosovës, gjithnjë në bashkëpunim me Këshillin e Evropës. Risi, që sjell Projektligji, në pajtueshmëri me standardet demokratike bashkëkohore, është shndërrimi i veprimtarisë arkivore në një shërbim publik, të barabartë për të gjithë qytetarët dhe institucionet. Përveç tjerash, po aq me rëndësi është standardizimi që përfshin Kosovën në kontestet ndërkombëtare arkivore. Përparësi e tij është mbështetja e frysë profesionale, e nevojshme për fazën transacionale dhe postransacionale, si dhe ekonomizimi në fushën e arkivistikës që sjellet me themelimin e drejtorisë së arkivave e që është një risi tjetër që vjen me këtë Projektligj. Drejtori të ngjashme kanë shtetet e ndryshme dhe ato në transacionin demokratik, si Sllovenia, Shqipëria, kurse momentalisht në Kroaci është në formim e sipër. Me rrjetin e ri ndërkombunal, do të mundësohet krijimi i një rrjeti unik dhe integral, andaj mund të thuhet se Projektligji mbështet një centralizim profesional dhe mëse të domosdoshëm. Ky njëkohësisht nënkupton zvogëlimin e numrit të inspektorëve dhe mbikëqyrjen, mbrojtjen dhe mostjetësimin e lëndës arkivore.

Mendoj se, duke patur parasysh natyrën shtetërore, Drejtoria e arkivave duhet të jetë nën ambrellën e Qeverisë dhe jo të Ministrisë, siç është paraparë në Projektligj. Do të thotë, në këtë rast, po më duket, janë në pyetje përzierjet e kompetencave dhe mbaze mosnjohja sa duhet të vetë kësaj drejtorie apo të Arkivit Qendror.

Po ashtu, financimi për të gjitha arkivat, duhet të bëhet nga Buxheti i Kosovës, sepse financimi i paraparë nga disa burime, krijon pengesa dhe ngecje në organizimin dhe avancimin e veprimtarisë arkivore.

Është për të mirë që janë paraparë me këtë Projektligj edhe arkivi i Akademisë së Shkencave dhe Arteve të Kosovës dhe i arkivave tjérë.

Mendoj se është dashur shtuar në këtë Projektligj edhe arkivin e kinotekës, që ka po aq vlerë të veçantë.

Projektligji përkatesisht Ligji i miratuar nga ky Kuvend, në javët e ardhshme, pos krijimit të infrastrukturës ligjore, do të mundësojë edhe nxjerrjen e rregulloreve të nevojshme për të gjitha drejtimet.

Mendoj se është rasti që nga ky Kuvend të kërkohet nga Qeveria dhe UNMIK-u që të bëjnë trysni në Beogradin për kthimin e dokumentacionit të marrë nga arkivat e Kosovës, të lëndës së kadastrave, të kartotekës së reformave agrare dhe të dokumentacionit tjetër që është marrë gjatë okupimit të Kosovës dhe gjatë luftës në Kosovë.

Dhe, në fund, lidhur me emërtimin e institucionit qendror arkivor. Mendoj se - Arkivi Shtetëror i Kosovës - do të ishte një emër adekuat, jo ashtu si është propozuar në Projektligj, m'u për shkak të natyrës së veprimtarisë që ka arkivi dhe kjo assesi nuk prejudikon statusin e Kosovës, në qoftë se ndokush frikohet nga kjo.

Ju falemnderit për vëmendjen. Falënderoj edhe Ministrinë që na ka sjellur dy projektligje ku nuk ka shumë vërejtje sa i përket aspektit të kulturës dhe besojmë se edhe projektligjet tjera do të në vijnë po të këtij niveli.

KRESUESI BAJRAM KOSUMI:

Ju falemnderit zonja Shukriu. Fjalën e ka zonja Sabile Basha, le të përgatitet zonja Drita Statovci.

SABILE BASHA:

I nderuar zotri kryesues, i nderuar zotri Ministër, të nderuar deputetë,

Është kënaqësi e madhe kur për çdo seancë të Kuvendit na vëhen për shqyrtim ligje të ndryshme për lëmi të ndryshme dhe të hartuara mirë e më mirë. Shenjë e mirë se ministritë tonë kanë filluar të mbarën.

Ligji për arkivat dhe materialet arkivore është edhe një dëshmi e mirë se sa kemi hapëruar përpara, andaj duhet përgëzuar për një punë të mirë dhe shumë profesionale të Ministrisë. Sot nuk do të ndalem në detaje të këtij Ligji.

Duke ditur se sa i rëndësishëm është arkivi dhe lënda arkivore për një shtet dhe historinë e tij, do të shtoja se asnjë popull nuk do të jetë zotëruar i historisë së vetë përderisa dokumentet e së kaluarës, si dëshmi e kohës, nuk i posedon, nuk i zbulon, nuk i studion dhe nuk i ruan në arkivat e veta. Nuk thuhet kota se materialet arkivore kanë cilësinë e përmendoreve të kulturës e shkencës dhe që ruhen me përkujdesje tepër të madhe shtetërore. E ne, shtrohet pyetja, të nderuar deputetë: - sa i kemi ruajtur dhe sa kemi patur mundësi t'i ruajmë ato materiale të rëndësishme për Kosovën dhe historinë e saj? Historikisht, kuptohet, në mënyrë kontinuele është punuar nga okupuesi që sa më shumë të asgjësohen dhe të plaçkiten dokumentet nga arkivat shtetërore dhe ato private.

Vitet 1998-1999 ishin vitet më tragjike për arkivistikën kosovare. Ku, përvëç vrasjeve, masakrimeve, dëbimeve me dhunë të popullatës nga trojet e tyre, shkatërrimit të vendbanimeve shqiptare, shumë objekteve kulturore, historike, arkitektonike, fetare e të tjera, ata në masë të madhe shkatërruan e plaçkitën edhe materialin arkivor.

Sipas të dhënave që disponon Arkivi i Kosovës, u plaçkitën sidomos materialet që kishin vlerë të madhe shkencore, juridike dhe historike. Si, për shembull, u plaçkit dokumentacioni nga gjyqet, prokuroritë, ato të administratës shtetërore, si dhe materiali nga seksioni i punëve të brendshme të Kosovës. Ndërsa, nga Arkivi i Kosovës, u plaçkitën këto materiale: kartoteka e objekteve dhe të subjekteve të reformës agrare dhe të kolonizimit të Kosovës prej mëse 146.000 copësh; fondin e revizionit të reformës agrare; dokumentacionin e gjykatave të qarkut, sidomos lëndëve penale, të konfiskimit të pasurisë; dokumentacionin e prokurorive të qarkut që nga viti 1945; dokumentacionin e "Procesit të Prizrenit" e kështu është vepruar edhe me dokumentacione për çështje pronësore-juridike, banesore, kadastrat e të tjera, e që tani ndodhen në arkivat e ndryshme të Serbisë.

Në fund, të nderuar deputetë, propozoj që të ngritet një komision që të bëjë hulumtimin, vlerësimin dhe kërkimin e këtyre materialeve arkivore, që do të ketë edhe përkrahjen nga UNMIK-u dhe faktori ndërkombëtar dhe të ndikojnë që sa më shpejt të bëhet sjellja e tyre aty ku e kanë vendin në Arkivin e Kosovës. Të veprohet ashtu siç është vepruar më parë me kthimin e "Mbretëreshës Ilire" në fronin e vet. Ju falemnderit për vëmendje.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Të falemnderit zonja Basha. Fjalën e ka Drita Statovci, le të përgatitet Sebahate Grajçevci.

DRITA STATOVCI:

Të nderuara deputete dhe të nderuar deputetë,

Më duket se u bë një mosmarrëveshje rreth diskutimit këtu. Diskutojmë në parim, diskutojmë konkretisht dhe nuk po më duket shumë i qartë diskutimi. Unë dola, pra, pa ndonjë letër a përgatitje që kisha në tavolinën time e ku i kam çdo vërejtje veç e veç. Por meqenëse u pajtuam që nuk shkon ashtu, atëherë vetëm disa vërejtje parimore dhe unë po i them disa vërejtje parimore.

Është për ta përshëndetur se dita-ditës po përfitojmë gjithnjë e më tepër ligje. Do të thotë, së pari përshëndesim punën që është bërë në këtë Projektligj dhe për të qenë puna sa më e mirë, kam disa vërejtje parimore që kanë të bëjnë me disa rrafshe.

Rrafshi i parë, është çështja e kompencave të themelimit të arkivave dhe raportet ndërmjet vetë arkivave. Të figurojë në Projektligj një arkiv shtetëror, e të mos figurojë Qeveria si themelues, me të vërtetë nuk më duket shumë e pranueshme. Prandaj duhet të kemë kujdes që në të ardhmen t'i plotësojmë këto çështje.

Rrafshi tjetër, është përgatitja dhe kriteret profesionale brendapërbrenda vetë punëtorëve të të gjithëve prej më të vogëlit deri te më i madhi që punojnë në arkiva. Në këtë aspekt, mendoj se nuk mjafton të figurojnë atje vetëm kierarkia profesionale, do të thotë që është fare një aspekt tjetër, por duhet të figurojë edhe kriteri dhe kierarkia e gradave shkencore. Nëse dëshirojmë të jemë bashkëkohorë, të jemë në hap me kohën, vërtetë duhet ta kemë parasysh edhe kriterin e gradave shkencore dhe jo vetëm kriterin e gradave profesionale, që janë dy kuptime tjera, secila për vete përplotëson punët e çdo arkivist.

Dhe, çështja tjetër është, brendapërbrenda lëndës – brumit që shtrohet në këtë Projektligj dhe brendapërbrenda detyrave që parashikohen në këtë Projektligj. Kam përshtypjen se shpeshherë mungon ndonjë term, ndonjë nocion, që faktikisht ka pas vete edhe veprimin që duhet ta bëjë arkiva, çdonjëri që punon në arkivë dhe për arkivën. Fjala vjen, gjatë tërë leximit të Projektligjit, unë për veta s'e kam parë, ndoshta e kam versionin që nuk e ka fjalën "konservim". Arkiva ka shumë punë me konservim. Nuk është vetëm ruajtja, përzgjedhja dhe rregullimi por është një veprim krejt tjetër nga të gjitha këto që përmendëm edhe konservimi.

Prandaj, këto ishin disa vërejtje parimore dhe do t'më vinte mirë nëse sadopak kam ndihmuar që të përfitohet në kualitetin e këtij Projektligji. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Të falemnderit zonja Statovci. Fjalën e ka zonja Sebahate Grajçevci dhe pastaj zotrinjt Shefki Sejdiu, Alush Gashi dhe Ramadan Kelmendi.

SEBAHATE GRAJCEVCI:

I nderuar kryesues, të nderuar deputetë, i nderuar ministër dhe mysafirë,

Nevoja për këtë Projektligj është ndier mjaft kohëve të fundit edhe nga arsyja e rregullimit të statusit të institucioneve arkivore por edhe nga domosdoshmëria e rregullimit, shfrytëzimit, ruajtjes dhe furnizimit me lëndën arkivore si thesar i rëndësise historike, kulturore dhe shkencore dhe që ka cilësinë e monumentit kulturor.

Unë dhe Grupi Parlamentar i Aleancës për Ardhmërinë e Kosovës përgëzojmë Ministrinë për Kulturë, Rini, Sport dhe Çështje Jorezidente për hartimin e këtij Projektligji, të cilin e përkrahim në parim. Ky Projektligj në përgjithësi është i hartuar mjaft mirë dhe me një gjuhë të qartë. Pastaj, ndarja e titujve në fushat që trajtohen, e bëjnë këtë Ligj mjaft të lehtë përvendosur.

Lidhur me këtë Projektligj unë kam dy vërejtje dhe e para ka të bëjë me organizimin, kurse e dyta ka të bëjë me financimin. Vërejtja e parë lidhet me përbërjen e institucioneve arkivore, por edhe me termat që përdoren në të, përfundimisht institucion, kur herë është përmendur fjala "arkiva rajonale" herë "arkiva ndërkombinare". Dihet se është fjala përfundimtare e njëtin institucion dhe këtë e gjejmë në nenet 20, 30.1, ndërsa "rajonale" e gjejmë në nenin 25. Konsideroj se është dashur të përdoret njëra nga këto, apo më mirë me thënë nuk do të duhej të ekzistojnë fare këso mes- institucionesh - "arkiva rajonale" në Kosovë prej vetëm 11.000 katrorë kur dihet se Kosova ka institucionet qëndrore dhe ato komunale.

Dhe, së dyti, unë mendoj se duhet të rregullohet me këtë ligj çështja e financimit, e cila trajtohet në nenin 45 dhe dakordohem që Drejtoria e Arkivave, Arkivi i Kosovës, arkivat komunale dhe në përgjithësi ato publike pra, të finançoohen nga Buxheti i Kosovës, por mendoj se edhe arkivat speciale, të cilat kanë rëndësi të veçantë, do të duhej po ashtu të financonen nga Buxheti i Kosovës. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Ju falemnderit zonja Sebahate. E ka fjalën zoti Shefki Sejdiu, le të përgatitet zoti Alush Gashi.

SHEFKI SEJDIU:

Zonja dhe zotërinj deputetë,

Ligji për arkivat është ndër dokumentet më të rëndësishme që do të miratojë ky Parlament. Por, karakteri i arkivit si institucion, po më duket nuk është i sqaruar sa duhet dhe lë disa dilema të vogla, lë dilema ku të plasohet. E pamë gjatë diskutimit kur u diskutua rrëth bibliotekave. Për shkak të specifikës së arkivit, si institucion që grumbullon lëndët, që duhet t'i ruajë, t'i mbrojë e t'i shfrytëzojë dhe pastaj disa specifika tjera rrëth autorizimeve, që u tha këtu, autorizimit të shfrytëzimit, rrëth parimit përkatësisht nevojës së distancës kohore të shfrytëzimit, bën që komisioni dhe Ministria të shikojnë mirë ku të plasohet ky. Unë jam për atë që arkivi të jetë drejt përdrejt i lidhur me Qeverinë. Pra, si kulm i arkivit të jetë Qeveria, e jo ndonjëra nga ministritë.

Puna që kryhet në arkiv do të organizohet pastaj që mirë të profilizohet karakteri i punës. Këtu kemi përsëri një dikotomi, a është institucion shkencor, hulumtues apo profesional, a është institucion shkencor apo kulturor. Prandaj, do të ishte mirë të diskutohet kjo. Aty rrjedhin pastaj edhe ato që Drita i tha pak më parë rrëth strukturimit të gradëve e të gjitha këto. Nëse parashihet aty një gradë shkencore, e duhet patjetër të jetë grada shkencore e paraparë në strukturim, atëherë kjo e orienton rrëth një veprimtarie shkencore, në plan të parë, pastaj kulturor e të gjitha tjerat.

Unë nuk do të zgjas pra dhe këtë desha ta them edhe një herë që do të ishte mirë të mendohet që arkivi të jetë i lidhur drejt përdrejt me Qeverinë, për shkak të specifikave që i thash, kurse ato profilizimet dhe karakteri funksional të tij, gjithashtu të parashihen me nene të veçantë ana shkencore, kulturore dhe tjera. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Falemnderit zoti Sejdiu. Alush Gashi e ka fjalin dhe le të përgatitet Ramadan Kelmendi.

ALUSH GASHI:

I nderuari kryesues, i nderuar zoti ministër, zonja dhe zotërinj deputetë,

Në emër të Grupit Parlamentar të Lidhjes Demokratike të Kosovës, mbështesim këtë Projektligj si një bazë të mirë për begatim në trajtimin apo leximin e dytë dhe mendojmë se do të jetë një Ligj mjaft i mirë dhe ftoj të gjithë deputetët tjerë që me amendamente ta begatojnë këtë Ligj. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Të falemndedrit Alush. E ka fjalën Ramadan Kelmendi, ndoshta diskutuesi i parafundit.

RAMADAN KELMENDI:

I nderuar kryesues, i nderuar ministër, të nderuar deputetë,

U tha shumëçka, por unë do t'i them dy fjalë më specifike rreth kësaj çështjeje. Shqyrtimi dhe miratimi i Ligjit për lëndën arkivore dhe arkivat shënon një punë të mirë të Kuvendit dhe plotëson një zbraztësi juridikë ekzistuese në këtë drejtim.

Unë do të shtroja një kërkësë lidhur me atë se vërtetë në këtë Ligj nuk e gjemjë asnjë dispozitë që së paku bën përpjekje për kthimin e lëndës arkivore, me vlerë shumë të rëndësishme, që ekziston dhe është marrë nga regjimi pushtues serb.

E dyta, po ashtu, lënda arkivore nuk mund të tjetësohet, asgjësohet, keqtrajtohet dhe në raste konkrete kur ndodhë kjo, Ligji duhet të parashehë masën ndëshkuese gjë që nuk është në rastin konkret. Unë vetëm një shembull do ta përcaktoj. Në "Trepçë" ka ekzistuar, pra në nivel të Koorporatës, një arkiv i cili ka qenë shumë i pajisur me projekte dhe plane teknike e skica. Pastaj, me tërë dokumentacionin juridik-pronësor të Koorporatës "Trepça" ka qenë me kontrata dhe kontrata obliguese, me një numër shumë të madh të librave të punës, vendime të punës, të banesave dhe të gjitha këto janë djegë, janë keqtrajtuar dhe gjuar në përrroje dhe një gjë të tillë nuk na jap mundësi ky ligj që ta mbrojmë.

Vetëm edhe një fjalë. Do të ishte mirë t' kishte përcaktuar se cila lëndë arkivore mund të kufizohet në shfrytëzim kohor dhe pse, cilat fotokopje e tjera, e tjera. Për ta siguruar drejtësinë dhe ligjshmërinë në procedurë, është e arsyeshme që me ligj të përcaktohet edhe shkaku i shkarkimit të parakohshëm të drejtorit të arkivave.

Mbikëqyrja inspektouese në shërbim të arkivave duhet të përcaktohet më drejt, ngase nuk është e arsyeshme që drejtori i arkivit të Kosovës të inspektojë vetëveten ose ai ta inspektojë arkivin komunal i cili themelohet dhe financohet nga kuvendi komunal.

Megjithë këto vërejtje, unë pajtohem me ata që folën këtu dhe jam që ky ligj në fazën e parë të aprovohet si i tillë dhe të shkohet në procedurë të mëtutjeshme. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Të falemnderit. Fjalën e ka deputeti Gani Sadik, le të përgatitet deputeti Berat Luzha.

GANI SADIK:

Përshëndetje, të gjithëve. Përgëzoj Projektligjin dhe me të vërtetë them se është një begati. T'ju përkujtoj se Biblioteka Kombëtare dhe arkiva, në përgjithësi një pjesën e botës, është nën ombrellën e ministrisë së kulturës dhe natyrisht edhe ne dëshirojmë të jetë nën Ministrinë e Kulturës. Ne, të komunitetit turk, do ta japim votën dhe ju përshëndesim.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Ju falemnderit zoti Sadik. E ka fjalën Berat Luzha.

BERAT LUZHA:

Unë, kam vetëm një vërejtje dhe sygjerim për Ministrinë e këtë ta ketë parasysh se Kosova nuk ka një ndarje mesterritoriale. Është vetëm niveli qendror dhe niveli komunal. Prandaj, çdo ndarje tjetër në mes këtyre niveleve, unë e konsideroj ilegale, jo të ligjshme. Përndryshe, Grupi Parlamentar përkrah dhe miraton në parim këtë Ligi. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Të falemnderit zoti Luzha. Meqenëse më nuk ka të paraqitur për diskutim, kisha lutar shërbimin të shikojë a ka kuorum, nëse s'ka të ftohen deputetët të kthehen në seancë.

Derisa të mblidhen deputetët, një sqarim përsëri për procedurën. Komisioni që ka autoritetin edhe mbi këtë Projektligj është Komisioni funksional për kulturë, rini dhe sport, dhe dy komisionet tjera Komisioni për buxhet dhe për legjislacion dhe do të bëjnë rekomandimet e veta. Natyrisht çdo deputet mund t'i bëjë amendamentet por t'i adresojë në komisionin funksional. Zoti ministër, si duket keni pasur sot një ditë të suksesshme, dy ligje për një seancë të miratohen!

Meqenëse tani ka kuorum të mjaftueshëm, vë në votim, për herë të parë do të thotë, Projektligjin për arkivat dhe lëndën arkivore.

Kush është për, le të çojë dorën. Shumica. Ju falemnderit.

A ka kush kundër? Askush.

A abstenon ndokush nga votimi? Askush.

Konstatoj se u miratua Projektligji mbi arkivat e lëndën arkivore dhe mund të vazhdohet me procedurë të mëtejshme.

VOTIMI – GLASANJE – VOTED:	
Për - Za - For -----	Të gjithë - Svi - All -----
Kundër - Protiv - Against -----	00
Abstenuan - Uzdržanah - Abstained -----	00

(Duartrokitje)

Kalojmë në çështjen e fundit për seancën e sotme – Përgjegjet me shkrim nga kyremindri zoti Bajram Rexhepi në pyetjen e deputetit Gani Sadik, është dhënë. Kam informim se e kanë marrë deputetët. Dhe përgjigja që është dashur të bëhet në mënyrë gojore nga ministri për-ekonomi e financa, zoti Ali Sadriu, në pyetjen e deputetit Fatmir Rexhepi, do të bëhet në seancën e ardhshme gojarisht ose me shkrim.

(Një deputet flet prej vendi, dëgjohet jo qartë: Zoti kryesues, a bën një pyetje... Unë e dij procedurën. Ju kisha lutur... të shënohet se garanton imunitetin e deputetit.)

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Kryesia ka parasysh dhe kemi bërë një angazhim shumë të madh që të jetë e shkruar ajo aty, ende nuk është e mundur... Urdhëroni zoti Sabit.

SABIT RRUSTEMI:

Unë po parashtroj një pyetje meqë është për Kryesinë e Kuendit më shumë. Para sa ka kohësh në Kuvendin e Kosovës, këtu ku jemi, është marrë një vendim për formimin e komisionit për media. Nga ajo kohë e deri sot ende ky komision nuk është konstituuar. Prandaj, meqë LDK ka dorëzuar propozimet e veta, kujtoj se është në rregull që edhe grupet tjera t'i dorëzojnë këto propozime dhe ky komision të konstituohet meqë kujtoj se na presin mjaft punë në këtë drejtim. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOSUMI:

Të falemnderit Sabit. Sygjeroj që pyetjet të bëhen me shkrim. Është procedura që pyetja të bëhet me shkrim edhe për Kryesinë e Kuvendit. Urdhëro, Bujar.

BUJAR DUGOLLI:

Po ashtu edhe unë kam një kërkesë për Kryesinë, sepse kohëve të fundit është parë një ngathtësi e Kryesisë së Kuvendit kur po diskutohen çështjet që konsiderohen të nxehta në këtë Kuvend dhe po ia hudhin çdoherë përgjegjësitë seancës dhe kështu po na qesin para disa akteve që po na vështirësojnë punën si Kuvend dhe në këtë drejtim dua t'ju njoftoj se Grupi Parlamentar i Aleancës ka inicuar një rezolutë për mbrojtjen e vlerave çlirimtare me anë të një rezolute nga Kuvendi dhe kërkoj që kjo të procedohet sipas rregullave nëpër komisione dhe në Kryesi e në grupe parlamentare që të kanë mundësi të gjithë ta shikojnë dhe të kontribuojnë që kur të vjen koha ta miratojmë të gjithë dhe të mos ndodhë sikur me rezultat apo dokumentet e mëhershme që janë bërë. Thjesht, kërkoj një angazhim më të mirë të Kryesisë për këto çështje. Ju falemnderit.

KRYESUESI BAJRAM KOŞUMI:

Të falemnderit, Bujar. Rezoluta është në procedurë të rregullt.

Të nderuar deputetë, e përmbyllim këtë seancë. Ju falemnderit dhe mirëupafshim në seancën e ardhshme.

Seanca përfundoi në orën 14,00.

RT/1-41